

Sisukord

0. Analüüsi sisukokkuvõte	4
1. Lühendid ja mõisted.....	5
1.1. Lühendid	5
1.2. Mõisted	7
2. Taust ja analüüsi eesmärk	9
2.1. Taust.....	10
2.2. Analüüsi eesmärgid.....	10
2.3. Analüüsi küsimused	11
3. Analüüsi metoodika	11
3.1. Ülevaade ärianalüüsi korraldusest	11
3.2. Analüüsi metoodikad	11
3.2.1. Olemasolevate andmete analüüs	12
3.2.2. Intervjuud ja kohtumised osapooltega	12
3.2.3. Alternatiivsete lahenduste analüüs.....	12
3.2.4. Protsesside modelleerimine	13
3.2.5. Prototüüpimine.....	13
4. Osapooled	13
5. Olemasolev olukord (AS-IS)	19
AS-IS analüüsi vahekokkuvõte.....	19
5.1. Protsessid AS-IS	20
5.1.1. P1 - Lahkunud isiku surma registreerimine ja matuste ettevalmistamine	20
5.1.1.1. Protsessijoonis.....	20
5.1.1.2. Protsessi kirjeldus	20
5.1.1.3. Probleemkohad	21
5.1.2. P2 - Matusetoetuse taotlemine	22
5.1.2.1. Protsessijoonis.....	22
5.1.2.2. Protsessi kirjeldus	22
5.1.2.3. Probleemkohad	23
5.2. Olemasolevate protsesside probleemkohtade register (AS-IS).....	24
5.3. Olemasolevad süsteemid.....	27
5.3.1. Ülevaade seotud süsteemidest ja nende seostest.....	28
5.4. Olemasolevad andmed, funktsionaalsused ja liidesed (AS IS).....	32

5.5. Olemasolevad õigusaktid ja andmetöötlus (AS-IS).....	32
5.5.1. Olemasolevad seadused	33
5.5.2. Infosüsteemid ja andmetöötlus	34
5.5.3. Võimalikud takistused ja lahendused.....	34
6. Tulevikuvisioon (TO-BE).....	35
TO-BE analüüsi vahekokkuvõte	35
6.1. Alternatiivide analüüs	36
6.1.1. Surmatõend ja matuste korraldamine	37
6.1.1.1. Hetkeseisu säilitamine („Ei tee midagi”).....	37
6.1.1.2. Digitaalse surmatõendi kasutuselevõtt.....	37
6.1.1.3. Digitaalne matmisluba (uus protsess)	38
6.1.2. Matusetoetusega seotud lahendused	38
6.1.2.1. Hetkeseisu säilitamine („Ei tee midagi”).....	38
6.1.2.2. Teabe jagamine	38
6.1.2.3. Personaliseeritud sündmusteenus Eesti.ee portaalis	39
6.1.2.4. Eraldiseisev menetluskeskkond	40
Alternatiivide ülevaade	40
6.2. Kavandatavad protsessid (TO-BE)	46
6.2.1. P1 - Lahkunud isiku surma registreerimine ja matuste ettevalmistamine	47
6.2.1.1. Protsessijoonis.....	47
6.2.1.2. Protsessi kirjeldus	47
6.2.2. P2 - Matusetoetuse taotlemine personaliseeritud sündmusteenuse abil	48
6.2.2.1. Protsessijoonis.....	48
6.2.2.2. Protsessi kirjeldus	48
6.2.2.3 Alamprotsess P2.1 - Seotud surnud isikute nimekirja kuvamine	50
Protsessijoonis.....	50
6.2.3. Tugiprotsessid	51
6.2.3.1. Matusetoetuse keskkondade ja tingimuste haldus	51
6.2.3.2. Matusetoetuse abimaterjalide ja muu informatsiooni levitamine	51
6.3. Funktsionaalsed nõuded (TO-BE)	51
6.4. Kavandatavad liidesed (TO-BE).....	58
6.5. Prototüüp.....	65
7. Tulevikuvisiooni rakendamisega seotud aspektid	65
Tulevikuvisiooni rakendamisega seotud aspektid - vahekokkuvõte.....	65

7.1. Rakendamisega seotud aspektid	66
7.1.1. Tehnoloogilised aspektid	67
7.1.1.1. Tehnoloogilised vajadused.....	68
7.1.2. Töökorralduslikud ja õiguslikud aspektid	69
7.1.2.1. Uus roll: Tooteomanik ja andmevahetuse koordinaator	69
7.1.2.2. KOVide toetuse menetlemise protsessi ühtlustamine.....	70
7.1.2.3. Õigusaktide ülevaatamine ja muudatused.....	70
7.1.2.4. Edasised sammud sobiva õigusliku lahenduse leidmiseks	72
7.2. Rakendamise kava	73
7.2.1. Etapid ja tähtajad	73
7.2.2. Vajalikud ressursid	77
7.2.3. Riskid ja nende maandamine.....	77
7.2.4. Eelarve ja realiseerimine.....	78
7.2.4.1. Kulukategooriad.....	78
7.2.4.2. Hinnanguline maksumus.....	79
7.2.5. Järgmised sammud	80
7.3. Mõõdikud.....	81
Lisad.....	86
Lisa 1. Kasutatud allikad ja taustamaterjalid	86
1. Riigihanke materjalid.....	86
1.1. Hankedokumendid	86
1.2. Pakkumuse dokumendid	87
2. Eelnevad uuringud ja analüüsid	87
3. Disainifailid.....	87
4. Õigusaktid	87
5. Süsteemide ülesehituse määruised	89
6. TEHIKu materjalid: surmasündmuse teenus	90
7. Vaata lisaks	90

0. Analüüsi sisukokkuvõte

Analüüsi eesmärk oli hinnata Lähedase surma sündmusteenuse digitaliseerimise võimalusi ja viia see passiivsest infoteenusest üle personaliseeritud lahenduseks, mis võimaldab omastel matusetootust taotleda ja saada suunatud juhiseid surmajärgsete toimingute kohta.

Analüüs on läbi viidud Riigi Infosüsteemi Ameti (RIA) tellimusel ja seda rahastati EL taaste- ja vastupidavusraha (RRF) kaudu, täpsemalt komponendist 3 „Digiriik“, reformi 1.2 „Eraisikutele sündmusteenuste ja etteaimavate teenuste väljaarendamine“ (9N50-RR20-03122-ERA).

Analüüsi viis läbi Krabu Grupp OÜ perioodi 12.2024 - 03.2025 kasutades kasutades mitmeid meetoodilisi lähenemisviise, sealhulgas olemasolevate andmete analüüsi, intervjuusid osapooltega, protsesside kaardistamist ning alternatiivsete lahenduste hindamist. Lisaks kasutati prototüüpimist, et tuvastada lahenduse kasutatavust.

Projekti elluviimine hõlmab mitmeid osapooli. Riigi Infosüsteemi Amet (RIA) vastutab riigiportaali <http://eesti.ee> kaudu teenuse pakkumise eest. Kohalikud omavalitsused (KOV-id) menetlevad matusetootuse taotlusi ja rakendavad menetlusega seotud regulatsioone. Rahvastikuregister ning Siseministeeriumi IT- ja arenduskeskus (SMIT) haldavad isikute, sugulasseoste ja surma registreerimise andmeid, samal ajal kui Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK) koordineerib terviseinfosüsteemi ning surmapõhjuste registri andmevahetust.

Praegune olukord on killustatud ning puudub keskne lahendus, mis võimaldaks omastel saada suunatud juhiseid ja taotleda matusetootust digitaalselt. Peamiste probleemidena ilmneb, et surmatõend on endiselt ainult paberkandjal, mis sunnib kasutajaid füüsiliselt dokumente esitama. Lisaks kasutavad kohalikud omavalitsused erinevaid menetlussüsteeme, mis raskendab ühtse digitaalse lahenduse rakendamist. Andmevahetus on killustatud ja osaliselt manuaalne, pikendades menetlusaega. Samuti puudub selge infokanal, kust kodanikud saaksid koondatud juhised surmajärgsete toimingute kohta.

Tulevikulahendus keskendub digitaalse teenuse laiendamisele ja automatiseeritud andmevahetusele. Vastavalt visioonile saavad elanikud <http://eesti.ee> kaudu esitada matusetootuse taotluse, mis suunatakse automaatselt õigele omavalitsusele. Surmatõend digitaliseeritakse ja integreeritakse andmevahetusse, et vältida paberkandjal dokumentide esitamist. Kohalikud omavalitsused hakkavad kasutama ühtset menetlussüsteemi, mis toetab taotluste automaatkontrolle ja kiiremat menetlust. Andmevahetus riigi infosüsteemide vahel muutub sujuvamaks, vähendades käsitööd ja vigade riski.

Teenuse juurutamine eeldab mitmeid õiguslikke ja tehnilisi muudatusi, sealhulgas seaduste täpsustamist ja süsteemide integreerimist. Peamisteks rakendusetappideks on õigusraamistiku korrigeerimine, et võimaldada andmete automaatset kasutamist ja matusetootuse menetluse ühtlustamist, süsteemiarendused ja liidestuste loomine, et tagada andmevahetus rahvastikuregistri, terviseinfosüsteemi ja kohalike omavalitsuste vahel, ning pilootprojekti läbiviimine valitud omavalitsustes, et testida teenuse toimivust ja koguda kasutajate tagasisidet.

Teenuse täieliku rakendamise faasis viiakse läbi ka teavituskampaania, et tutvustada kodanikele uut lahendust ja selle kasutamise võimalusi.

Analüüsi tulemused näitavad, et personaliseeritud lahenduse loomine vähendab menetlusaega, parandab kodanike kasutajakogemust ja vähendab paberkandjal dokumentidega seotud halduskoormust. Projekti edukas elluviimine sõltub andmevahetuse optimeerimisest, süsteemide ühtlustamisest ja õiguslikest täpsustustest, mis loovad aluse matusetootuse digitaalseks menetlemiseks ja personaliseeritud teenuse pakkumiseks riigiportaalis <http://eesti.ee>.

Analüüsi tulemusi saab kasutada sisendina detailanalüüsi ja tarkvaraarenduste tellimiseks, seadusandlike muudatuste ettevalmistamiseks ning detailse projektiplaani koostamiseks. Samuti annavad tulemused aluse eelarvestamisele ja rahastusotsuste tegemisele, kuna need selgitavad vajalike arenduste ulatust ja mõju. Lisaks aitavad analüüsi järeldused määratleda teenuse juurutamise ajakava, kasutajate koolitusvajadusi ja kommunikatsioonistrateegiat, et tagada sujuv üleminek uuele lahendusele ning selle edukas rakendamine kõikides omavalitsustes.

1. Lühendid ja mõisted

- 1.1. Lühendid
- 1.2. Mõisted

Järgnevates tabelites on kaardistatud ning kirjeldatud olulisemad analüüsidokumentis kasutatavad lühendid ning mõisted.

1.1. Lühendid

Tabel 1.1. Projektis kasutatavad lühendid ja nende tähendused

Lühend	Selgitus
AKI	Andmekaitse Inspeksioon
API	Application Programming Interface (Rakendusliides)
AS-IS	Olemasolev olukord
AvTS	Avaliku teabe seadus
BPMN	Business Process Model and Notation (Äriprotsesside modelleerimise ja notatsioonistandard)
CIEC	<i>Commission Internationale de l'État Civil</i> – rahvusvaheline valitsustevaheline organisatsioon, mis edendab perekonnaseisuküsimuste koostööd. Eestis kasutatakse mõistet CIEC-tõend rahvusvaheliselt tunnustatud perekonnasündmuse tõendi tähenduses.
CVI	Corporate Visual Identity (Stiiliraamat)

DFD-diagramm	Data Flow Diagram (Andmevoogdiagramm)
DHS	Dokumendihaldussüsteem
DPIA	Data Protection Impact Assessment (Andmekaitsealane mõjuhindang)
EL	Euroopa Liit
ELVL	Eesti Linnade ja Valdade liit
GDPR	Isikuandmete kaitse üldmäärus
GovSSO	Riigi SSO teenus
IKS	Isikuandmete kaitse seadus
KOV	Kohalik omavalitsus
MFN	Mittefunktsionaalsed nõuded
MKM	Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium
MVP	Minimum Viable Product (Minimaalne elujõuline toode)
PRIA	Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet
RIA	Riigi Infosüsteemi Amet
RR	Rahvastikuregister
SiM	Siseministeerium
SoM	Sotsiaalministeerium
SMIT	Siseministeeriumi infotehnoloogia ja arenduskeskus
SKA	Sotsiaalkindlustusamet
SPR	Surma põhjuste register
STAR	Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister
ST	Sündmusteenus
SPOKU	Toetuste taotlemise ja menetlemise süsteem
SPTS	Surma põhjuse tuvastamise seadus
TTO	Tervishoiuteenuse osutaja
TO-BE	Tulevikuolukord
TEHIK	Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus
TIS	Tervise infosüsteem

UNTO	Tallinna universaaltoetuste andmekogu
------	---------------------------------------

1.2. Mõisted

Tabel 1.2. Projektis kasutatavad mõisted ja nende selgitused

Mõiste	Selgitus
Andmekaitse inspeksioon (AKI)	Justiitsministeeriumi valitsemisalas tegutsev asutus, mis jälgib isikuandmete kaitse ja avaliku teabe valdkonna nõuete täitmist.
Andmekaitsealane mõjuhinnang	GDPR-i (Artikkel 35) nõutav hindamisprotsess, mida tuleb rakendada, kui andmetöötlus võib kaasata kõrge riskiga tegevusi seoses isikuandmete kaitsega.
Eesti Linnade ja Valdade Liit (ELVL)	Kohalike omavalitsuste esindusorganisatsioon, mis kaitseb ja esindab omavalitsuste huve ning edendab koostööd.
Infoteenus	Teenus, mis pakub kasutajale personaliseerimata teavet vajalike toimingute teostamiseks.
Lahkunu lähedased / lahkunu omaksed	Vastavalt Kalmistuseadusele : surnu abikaasa, registreeritud elukaaslane, vanemad, täisealine laps, õde, vend või muu surnu lähedane isik. Surma põhjuse tuvastamise seaduse kohaselt võivad omaksed olla ka teised isikud, lähtudes surnu elukorraldusest.
Matuse korraldaja	Isik, kes vastutab surnu transportimise, tuhastamise või matmise ning leinatalituse korraldamise eest. Matusekorraldaja on füüsiline isik või valla- või linnavalitsus, kellel on õigus saada matusetootust riigieelarvest juhul, kui ta kannab surnu matuse korraldamise kulud.
Matmisluba	Kalmistutöötaja poolt väljastatav dokument, mis võimaldab surnu matmist või tuhastamist.
Matusetootus	Matusetootus on matusekorraldajale KOVi makstav sotsiaaltoetus. See on vabatahtlik toetus, mida KOV ei pea maksma, kuid analüüsi läbiviimise hetkel teadaolevalt maksavad matusetootust kõik KOV-id (või valdav enamus neist).
Minimaalne elujõuline toode (MVP)	Esialgne toode, mille eesmärk on testida ja demonstreerida kontseptsiooni või ideed minimaalse vaevaga.
Perinataalne surm	Surnult sünd või surmajuht perinataalperioodil (22. rasedusnädalast kuni 6. elupäevani).

Perinataalsurma põhjuse teatis	Meditšiiniline dokument surnult sündinu või 0-6 päevaselt surnu vastsündinu surma põhjuste kirjeldamiseks ja surma põhjuste registrile saatmiseks
Rahvastikuregister (RR)	Riiklik andmekogu, mis koondab rahvastikuregistri andmesubjektide isikuandmeid ja võimaldab nende kasutamist avalike ülesannete täitmiseks.
Riigi infosüsteemide amet (RIA)	Asutus, mis vastutab riigi infosüsteemi ja küberturvalisuse arendamise, haldamise ja kaitse eest.
Riigi SSO teenus (GovSSO)	Riiklik autentimislahendus, mis võimaldab kasutajatel turvaliselt ja mugavalt ligipääsu erinevatele avaliku sektori e-teenustele ühe sisselogimisega.
Surmateatis	Meditšiiniline dokument surma fakti kirjeldamiseks ja rahvastikuregistrisse saatmiseks. Dokument, mis kinnitab, et inimene on surnud.
Surma põhjuse teatis	Meditšiiniline dokument alates 7 päevaselt surnud isikute surma põhjuste kirjeldamiseks ja surma põhjuste registrile saatmiseks
Siseministeerium (SiM)	Asutus, mille ülesandeks on tagada riigi siseturvalisus, avalik kord ja regionaalne areng. Siseministeerium juhib ja koordineerib tegevusi, mis on seotud Eesti elanike turvalisuse, rände, päästevõimekuse ning kohaliku omavalitsuse arendamisega.
Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT)	Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus (SMIT) arendab ja haldab siseturvalisusega seotud infosüsteeme Politsei- ja Piirivalveametile, Häirekeskusele, Päästeametile, Sisekaitseakadeemiale ja Siseministeeriumile.
Surmatõend	Rahvastikuregistri andmetel põhinev riiklik dokument, millele märgitakse surnud isiku nimi, isikukood, sünniaeg, surmaaeg, surma registreerimise aeg ja kande number. Surmatõend on ametlik, kui sellel on väljastaja allkiri ja väljastaja asutuse tempel.
Sotsiaalministeerium	Sotsiaalministeerium on Eesti Vabariigi valitsusasutus, mis tegeleb riigi sotsiaalpoliitika kujundamise ja elluviimisega.
Sotsiaalkindlustusamet (SKA)	Sotsiaalministeeriumi haldusala asutus, mis tegeleb sotsiaalkindlustuse ja -toetuste korraldamisega.
Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR)	Elektroonne töökeskkond sotsiaaltöö spetsialistidele klientidega tehtava töö korraldamiseks ja dokumenteerimiseks, sh toetuste ja teenuste määramiseks ning juhtumite haldamiseks, lapsendamise ja eestkoste korraldamisega seotud toimingute haldamiseks ning sotsiaalhoolekandevalaste teabe ja statistika kogumiseks.
Surmapõhjuste register (SPR)	Surma põhjuste register kogub ja analüüsib andmeid Eestis surnud ja välismaal surnud Eesti elanike surmajuhtude kohta.

Sündmusteenus (ST)	Avalik teenus, mida osutavad mitu asutust ühiselt, et inimene saaks täita kõik kohustused ja kasutada kõiki õigusi, mis kaasnevad konkreetse sündmusega. Sündmusteenus koondab mitu sama sündmusega seotud kasutajale üheks teenuseks.
Tallinna universaaltoetuste andmekogu (UNTO)	Tallinna linnavalituse hallatav menetslussüsteem, mille kaudu menetletakse eelarve vahenditest finantseeritavate sotsiaaltoetuste määramist ja maksmist.
Tervise infosüsteem (TIS)	Riiklik andmekogu, mille vahendusel saavad tervishoiuteenuste osutajad, näiteks arstid ja õed omavahel andmeid vahetada ning näha teiste arstide poolt patsiendi kohta saadetud terviseandmeid.
Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK)	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kompetentsikeskus tervise-, sotsiaal- ja töövaldkonnas.
Teabevärv	AvTS § 29 lõige 1 järgi riigiportaali eesti.ee ametlik nimetus. Vastavalt sellele on Teabevärava eesmärk pakkuda avalikke e-teenuseid ning koondada riigi ja kohalike omavalitsuste pakutavat teavet.
Toetuste taotlemise ja menetlemise süsteem (SPOKU)	Taotluste vastuvõtu ja taotluste menetlemise süsteem, mida kasutavad kohalikud omavalitsused (KOVid) ja kodanikud iseteeninduskeskkonnana.
Tervishoiuteenuse osutaja (TTO)	Asutus või isik, kes osutab meditsiinilisi ja tervishoiuteenuseid. Eestis hõlmab see nii avaliku sektori asutusi, nagu haiglad ja polikliinikud, kui ka eraõiguslikke ettevõtteid ja tervishoiutöötajaid.
Äriprotsessimudel- ja notatsioon (BPMN)	Graafiline tähistussüsteem äriprotsessiskeemide visualiseerimiseks.
X-tee	Riigi andmevahetusplatvorm, mis võimaldab turvaliselt asutuste vahel teavet pärida ja vahetada.

2. Taust ja analüüsi eesmärk

- 2.1. Taust
- 2.2. Analüüsi eesmärgid
- 2.3. Analüüsi küsimused

2.1. Taust

Lähedase surma sündmusteenus on <http://eesti.ee> keskkonnas 2023. aasta detsembrist kasutusele võetud infoteenus, mille eesmärk on pakkuda kasutajatele ühtset ja lihtsasti kättesaadavat teavet lähedase surma korral tehtavate toimingute kohta.

Projekti eesmärk on hinnata, kas lähedase surma sündmusteenus on realiseeritav personaliseeritud lahendusena, mis võimaldab kasutajatel sündmusteenuste platvormi vahendusel (eesti.ee keskkonnas) esitada taotlusi matuseetoetuse saamiseks. Analüüs keskendub matuseetoetuse taotlemise personaliseerimise võimalikkusele tehnilisest, õiguslikust ja kasutajakesksest vaatenurgast, samuti kaardistatakse vajalikud arendused ja muudatused.

2.2. Analüüsi eesmärgid

Lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimise eesmärk on pakkuda kasutajatele mugavat ja sujuvat kogemust, võimaldades matuseetoetuse taotlemist otse riigiportaalist. Analüüsis keskendutakse lahenduse teostatavusele, lähtudes sealhulgas tehnilistest ja õiguslikest aspektidest. Lisaks kaardistatakse protsessidega seotud välised infosüsteemid ning nende roll teenuse kasutamisel.

Käesoleva analüüsi põhieesmäärke on selgitada:

- Millised välised infosüsteemid ja protsessid on seotud teenuse laiendamisega (liikuda infoteenuselt personaliseeritud teenusele)?
- Kas kehtivad õigusaktid ja andmekoosseisude nõuded võimaldavad teenust personaliseerida?
- Millised tehnilised tööd ja muudatused on vajalikud, et tagada teenuse sujuv ja õigusaktidele vastav toimimine?

Analüüsi põhieesmärkide saavutamiseks on püstitatud järgnevad alameesmärgid:

1. Kaardistada lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimise vajadused ja võimalused, sealhulgas kasutajateekonna personaliseerimise võimalused ja sellega seonduvad protsessid.
2. Analüüsida lähedase surma sündmusteenusega seotud infosüsteemide roll ja kasutatavus uute lahenduste realiseerimisel.
3. Selgitada välja, millised õiguslikud piirangud ja/või alused on seotud lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimisega.
4. Selgitada välja, millised tehnilised piirangud ja/või võimalused lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimisel.
5. Kaardistada, milliseid lähedase surmaga seotud andmeid ja funktsionaalsust on vaja sündmusteenuse personaliseerimiseks.
6. Pakkuda välja võimalikud (TO-BE) lahendused, mis vastavad seotud osapoolte ootustele ning loovad selget väärtust.

2.3. Analüüsi küsimused

1. Milline on kasutajateekond lähedase surma personaliseeritud sündmusteenuse puhul ja kuidas see lihtsustab matusetootuse taotlemisprotsessi?
2. Kas ja kuidas on võimalik tagada ühtne kasutajakogemus kõikides KOVides, arvestades nende võimalikke erisusi matusetootuste esitamisel ja menetlemisel?
3. Millised välised infosüsteemid on planeeritavate lahendustega seotud ning kuidas peab toimima nendevaheline andmevahetus?
4. Millised on peamised tehnilised riskid ja piirangud planeeritava lahenduse rakendamisel?
5. Milliseid andmeid on vaja sündmusteenuse personaliseerimiseks ja kas nende andmete pärimiseks on olemas õiguslik alus?
6. Kas olemasolev seadusandlus võimaldab lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimist või on vaja seadusemuudatust?
7. Millised tehnilised ja disainialased tööd on vajalikud planeeritava lahenduse loomiseks?
8. Millist lisaväärtust loob personaliseeritud lähedase surma sündmusteenus kasutajatele (matusetootuse taotlejad) ja KOVidele?
9. Kuidas mõõta lahenduse edukust ja vastavust püstitatud eesmärkidele?

3. Analüüsi metoodika

3.1. Ülevaade ärianalüüsi korraldusest

Lähedase surma sündmusteenuse personaliseeritud teenuse analüüsi tellis Riigi infosüsteemide amet (RIA) ning viidi läbi Krabu Grupp OÜ poolt, perioodil 11.12.2024 - 11.03.2024.

Tööd rahastati EL taaste- ja vastupidavusraha (RRF), Taaste- ja vastupidavusraha komponendist 3 „Digiriik“, reformi 1.2 „Eraisikutele sündmusteenuste ja etteaimavate teenuste väljaarendamine“ "Eraisikutele sündmusteenuste ja etteaimavate teenuste väljaarendamine (9N50-RR20-03122- ERA)" eelarvest.

Analüüsidokumenti saab kasutada sisendina nii edasisele detailanalüüsile ja infosüsteemi arendamisele kui ka valdkondlike õigus- ja menetlusaktide muutmisele.

Analüüsi detailsuse aste on kooskõlas hanke dokumentatsioonis esitatud tingimustega. Analüüsi metoodika sai valitud arvestades analüüsi mahtu ja selleks võimaldatud aega.

3.2. Analüüsi metoodikad

Analüüsi läbiviimisel ning lähteülesandes nõutud tulemiteni jõudmiseks kasutatakse järgnevate analüüsi metoodikate kombinatsiooni:

3.2.1. Olemasolevate andmete analüüs

Olemasolevate andmete analüüs keskendub juba kogutud teabe ja protsessiga seotud infosüsteemide ülevaatamisele. Selle raames:

1. Analüüsitakse olemasolevat dokumentatsiooni (varasemad analüüsid, intervjuud, memod, artiklid jne).
2. Kaardistatakse protsessidega seotud infosüsteemid (nt Rahvastikuregister, STAR, KOVide sisemised süsteemid);
 1. Hinnatakse andmete kvaliteeti, ajakohasust ja kasutatavust personaliseeritud lahenduse loomiseks;
 2. Analüüsitakse, kuidas andmeid hetkel töödeldakse ja millised andmevahetuse kitsaskohad eksisteerivad;
 3. Kaardistatakse ja dokumenteeritakse puuduolevad andmed ja millised võimalused on nende hankimiseks.
3. Analüüsitakse Eesti Vabariigis kehtivad õigusakte, mis võivad mõjutada sündmusteenuse pakkumist personaliseeritud teenusena. Vajadusel tuuakse analüüsis välja soovitusel õigusaktide muudatuste osas, kui need osutuvad lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimisel vajalikuks.

1. *Lähedase surmaga seotud õigusaktide viited on kirjeldatud siin:*
Lisa -> 4. Õigusaktid

3.2.2. Intervjuud ja kohtumised osapooltega

Intervjuude ja kohtumiste eesmärk on välja selgitada erinevate osapoolte vajadused, ootused ja võimalikud piirangud lähedase surma teenuse personaliseerimisel. Analüüsi käigus viiakse läbi poolstruktureeritud intervjuud ja kohtumised kõigi seotud osapooltega, sealhulgas:

1. Teenuseomanikuga (Eesti Linnade ja Valdade liit).
2. Kohalike omavalitsuse esindajatega, kes vastutavad matusetootuste taotluste vastuvõtmise, menetluse ja väljamaksmise eest.
3. Protsessiga seotud infosüsteemide haldajad/esindajad (SKA/TEHIK, Rahvastikuregister jt).
4. Tervishoiuteenuse osutajatega (TTO-d).

3.2.3. Alternatiivsete lahenduste analüüs

Alternatiivsete lahenduse analüüs hõlmab võimalike tehniliste ja äriliste lahenduskäikude hindamist. Täpsemalt on eesmärgiks:

1. Tuvastada erinevad lähenemisviisid lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimiseks;
2. Hinnata erinevate lahendusviiside eeliseid ja puuduseid, võttes sealjuures arvesse ka teostatavust, kulusid, kasutusmugavust ning õiguslikke piiranguid.

3. Esitada ettepanek, milline lahendus on käesoleva projekti raames kõige optimaalsem ja vastab projekti skoobile.

3.2.4. Protsesside modelleerimine

Protsesside modelleerimise eesmärk on visualiseerida ja struktureerida personaliseeritud teenuse äriprotsessid ja tehnilised vood.

1. Kaardistatakse praegused tööprotsessid, sealhulgas matusetootuse taotlemise protsessid erinevates KOVides.
2. Luuakse planeeritava lahenduse protsessimudelid, mis peegeldavad personaliseeritud kasutajateekonda.
3. Modelleerimiseks kasutatakse standardseid metoodikaid (BPMN ja UML), et tagada kõigile huvitatud osapooltele selge ja arusaadav ülevaade protsessidest.

3.2.5. Prototüüpimine

Lähedase surma sündmusteenuse personaliseeritud teenuse prototüüp on varasemalt koostatud käesoleva hanke lähteülesande alusel, kuid analüüsi käigus võib osutuda vajalikuks prototüübi muutmine või täiendamine, kui analüüsi käigus ilmneb nõudeid, piiranguid või muid tegureid, mis mõjutavad planeeritavat kasutajateekonda.

4. Osapooled

Personaliseeritud sündmusteenuse „**Lähedase surm**“ eduka rakendamise eelduseks on mitmete asutuste ja osapoolte koostöö, kuna teenuse digitaliseerimine ja kasutajamugavuse parandamine hõlmab erinevaid õiguslikke, tehnilisi ja menetluslikke aspekte. Käesolev tabel annab ülevaate seotud osapooltest, nende osalusest protsessides, ootustest ning mõjust projektile.

Tabelis on välja toodud:

- **Osapool** – institutsioon või sihtrühm, kelle tegevus ja vastutus on seotud surma registreerimise, matusetootuse taotlemise või lähedaste informeerimisega.
- **Osalus protsessides** – osapoole konkreetne roll ja vastutus seotud protsesside käigus.
- **Ootused** – osapoole peamised ootused ja eesmärgid teenuse personaliseerimisel.
- **Mõju projektile** – hinnang osapoole olulisusele ja tema rolli mõjule projekti lõpptulemuse saavutamisel.

Läbiviidud intervjuude tulemusena on selgunud, et peamisteks väljakutseteks peavad osapooled matusetootuse taotlemise ühtlustamist, andmevahetuse tõhustamist, kasutajate teadlikkuse suurendamist ja õiguslike aluste täpsustamist. Tabel aitab paremini mõista osapoolte kaasamise vajadust ning kaardistada edasisi tegevusi personaliseeritud sündmusteenuse rakendamiseks.

Tabel 4. Osapoolte rollid ja mõju.

Osapool	Osalus protsessides	Ootused	Mõju projektile
ELVL (Eesti Linnade ja Valdade Liit)	Lähedase surma sündmusteenuse omanik.	- KOVide poolt pakutavate avalike teenuste (sh lähedase surma sündmusteenuse) kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine. - Parandada kodanike teadlikkust lähedase surma korral teostatavatest toimingutest, sh ka matuseetoetuse taotlemise protsessist. - Õigeaegsem ja/või paremini koordineeritud inimeste teavitamine, kuidas tegutseda lähedase isiku surma korral.	Kõrge

Kohalikud omavalitsused (KOVid)	• Sündmusteenuse peamisi sihtfgruppe • Peamine vastutaja matusetootuse taotluste vastuvõtmisel, menetlemisel ja väljamaksmisel. • Korduv surmatõendite väljastamine (mitte alati kõigi KOVide puhul).	1. Matusetootuse taotlusprotsessi ühtlustamine 2. Soov suurendada valla elanike teadmisi lähedase surma korral tehtavate toimingute kohta. 1. Seeläbi vähendada ka kodanike pöördumisi, mis on tekkinud kodanike teadmatusel (mida teha, kui on aset leidnud lähedase surma sündmus). 3. Vähendada paberkandjatel esitatud taotluste osakaalu (madalama taseme prioriteet)	Kõrge
Tervishoiuteenuse osutajad (TTO-d)	• Peamine vastutaja surma tuvastamisel ja registreerimisel, esmakordsete surmatõendite väljastamisel, surmaga seotud andmete fikseerimisel ja edastamisel.	1. Surmatõendi digitaliseerimise võimalus, et lahkunud isiku esindajale ei peaks paberkandjal surmatõendit väljastama. 2. Õigeaegsem ja/või paremini koordineeritud inimeste teavitamine, kuidas tegutseda lähedase isiku surma korral.	Keskmine

Matusetoetluse taotlejad / matust korraldav isik	• Lähedase surma sündmusteenuse peamine sihtgrupp • Lahkunud isiku esindaja (nt sugulane, sõber, tuttav), kes tegeleb surnud isiku matusekorraldusega, sh isik kellele väljastatakse lahkunud isiku surmatõend. ◦ (Surmatõendi kättesaaja ja matuseid korraldav isik ei pruugi olla sama isik). • Matusetoetuse taotluse esitamine, et katta matuste korraldamisega seotud kulud.	1. Lähedase surmaga seonduvatest toimingutest tuleneva bürokraatia/asjaaajamise vähendamine. 2. Infokanalite paljususe vähendamine ning paremini koordineeritud inimeste teavitamine, kuidas tegutseda lähedase isiku surma korral. 1. Sh tugiteenuste kättesaadavuse parandamine.	Kõrge
Tervise ja Heaolu infosüsteemide keskus (TEHIK)	• Tervise infosüsteemi (TIS) haldamine, mis võtab vastu TTO süsteemidest digitaalselt esitatud surma fakti ja surma põhjuste andmeid, töötleb vastavaid andmeid ning edastab andmed teistesse süsteemidesse: ◦ Surma fakti andmed Rahvastikuregistrisse; ◦ Surma põhjuse andmed surma põhjuste registrisse.	1. Kiirendada ja lihtsustada andmevahetust surmasündmusega seotud andmete esitamisel ja pärimisel. 2. Vähendada paberil ja manuaalselt hallatavate dokumentide osakaalu (nt paberil surmatõendite digitaliseerimine).	Kõrge

Riigi Infosüsteemide Amet (RIA)	• Lähedase surma infoteenuse haldamine eesti.ee riigiportaalis. • X-tee andmevahetuse haldamine (nt surmaga seotud andmete liikumine erinevate registrite vahel)	1. Lähedase surma sündmusteenuse osutamine personaliseeritud kujul, et pakkuda riigiportaali kasutajale täpsemaid juhiseid ja võimalusi. 1. Kasutajal on selge ülevaade lähedase surmaga seotud toimingute protsessist ja erinevate toimingute staatusest. 1. Personaliseeritud matusehoolduse taotlemise võimaluse tagamine läbi eesti.ee infoportaali. 2. Parema kasutajakogemuse pakkumine riigiportaali kasutajatele.	Kõrge
Rahvastikuregister (RR) / Siseministeeriumi infotehnoloogia ja arenduskeskus (SMIT)	1. Võtab vastu ja registreerib surma teatise andmed, mis saadetakse Tervise infosüsteemist (TIS). 2. Surmafakti küsimise teenuse osutamine 3. Pärast surma registreerimist tagada nende andmete kättesaadavus teistele ametiasutustele ja lahkunu lähedastele.	1. Tõhusad andmevahetusprotsessid surma sündmusega seotud andmete liikumisel erinevate süsteemide vahel. 2. Kui lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimisel on vaja rahvastikuregistrisse täiendavaid päringuid teha, siis selleks tuleb tagada õiguslik alus.	Kõrge

Sotsiaalministeerium (SoM)	1. Sotsiaalpoliitika kujundamine ja elluviimine. 1. Sh sotsiaaltoetuste väljatöötamine ja reguleerimine 2. Koostöö kohalike omavalitsustega toetuste korraldamisel.	1. Õigeaegsem ja/või paremini koordineeritud inimeste teavitamine, kuidas tegutseda lähedase isiku surma korral. 2. Personaliseeritud matusetootuse taotlemise võimaluse tagamine läbi http://eesti.ee infoportaali.	Keskmine
Matusebürood	1. Matuste korraldamine, sh matust korraldava isiku abistamine matusetootuse taotlemisel.	1. Bürokratia/asjaajamise vähendamine, et tagada kiirem ja sujuvam matusekorralduse protsess. 2. Matuse korraldamiseks vajalike dokumentide digitaliseerimine.	Keskmine
Andmekaitseinspeksioon (AKI)	1. Isikuandmete töötlemise seaduspärasuse tagamine 2. Asutuste ja teenusepakkujate juhendamine, kuidas korrektselt isikuandmeid käidelda.	1. Peab olema tagatud, et lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimisel teostatud muudatused oleksid kooskõlas seadusandlusega. 1. Põhjendatud õigusliku aluse olemasolu surmaga seotud andmete pärimisel ja töötlemisel.	Kõrge

5. Olemasolev olukord (AS-IS)

- 5.1. Protsessid AS-IS
- 5.2. Olemasolevate protsesside probleemkohtade register (AS-IS)
- 5.3. Olemasolevad süsteemid
- 5.4. Olemasolevad andmed, funktsionaalsused ja liidesed (AS IS)
- 5.5. Olemasolevad õigusaktid ja andmetöötlus (AS-IS)

AS-IS analüüsi vahekokkuvõte

Peatükk “5. Olemasoleva olukorra analüüs” koosneb järgmistest alampeatükkidest:

- **5.1. Protsessid AS-IS**, mis kirjeldab surma registreerimise ja matusetoetuse taotlemise protsesse ning nende etappe.
- **5.2. Olemasolevate protsesside probleemkohtade register**, kus on välja toodud intervjuude ja uuringute käigus tuvastatud peamised kitsaskohad.
- **5.3. Olemasolevad süsteemid**, mis annavad ülevaate erinevatest infosüsteemidest ja nende rollist surmajärgsete toimingute ning matusetoetuste menetlemisel.
- **5.4. Olemasolevad andmed, funktsionaalsused ja liidesed**, kus kirjeldatakse, milliseid andmeid eri süsteemides töödeldakse ning millised liidestused võimaldavad andmevahetust.
- **5.5. Olemasolevad õigusaktid ja andmetöötlus**, mis käsitleb seaduseid ja regulatsioone, mis mõjutavad teenuse arendamist ja andmete kasutamist.

Lähedase surma sündmusteenus on hetkel <http://eesti.ee> keskkonnas toimiv infoteenus, mis pakub juhiseid, kuid ei võimalda taotluste esitamist ega menetlemist. Surma registreerimise ja matusetoetuse taotlemise protsessid on killustatud ning nende käik sõltub mitmetest osapooltest. Surmatõend väljastatakse praegu ainult paberkandjal, mis tähendab, et matused korraldajad peavad dokumente käsitsi esitama. Samuti on matusetoetuse taotlemine ja menetlemine omavalitsustes erinevalt korraldatud, kuna osad KOV-id kasutavad SPOKU süsteemi, teised aga menetlevad taotlusi kohalikus dokumendihaldussüsteemis või paberkandjal.

Andmevahetus oluliste süsteemide vahel, nagu rahvastikuregister, STAR ja tervise infosüsteem, ei ole ühtlustatud, mistõttu toimub osa protsessidest manuaalselt, mis suurendab menetluskoormust ja võib pikendada taotluste läbivaatamise aega. Lisaks on õiguslikus vaates mitmeid piiranguid, mis mõjutavad andmete automaatset kasutamist, näiteks puudub seaduslik alus surmatõendi digitaalseks väljastamiseks ja selle kasutamiseks menetlussüsteemides.

Olemasoleva olukorra analüüs näitab, et personaliseeritud sündmusteenuse loomine vajab mitmeid tehnilisi ja õiguslikke muudatusi. Süsteemide ühtlustamine ja andmevahetuse parandamine on vajalik, et vähendada käsitööd ja tagada sujuvam kasutajakogemus. Seadusandlikus plaanis tuleb hinnata, millised muudatused on vajalikud, et võimaldada toetuste

menetlemist ja surmajärgseid toiminguid senisest rohkem automatiseerida. Edasised sammud peavad keskenduma nende takistuste kõrvaldamisele, et luua tõhusam ja kasutajasõbralikum teenus nii omavalitsustele kui ka lähedase kaotanud isikutele.

5.1. Protsessid AS-IS

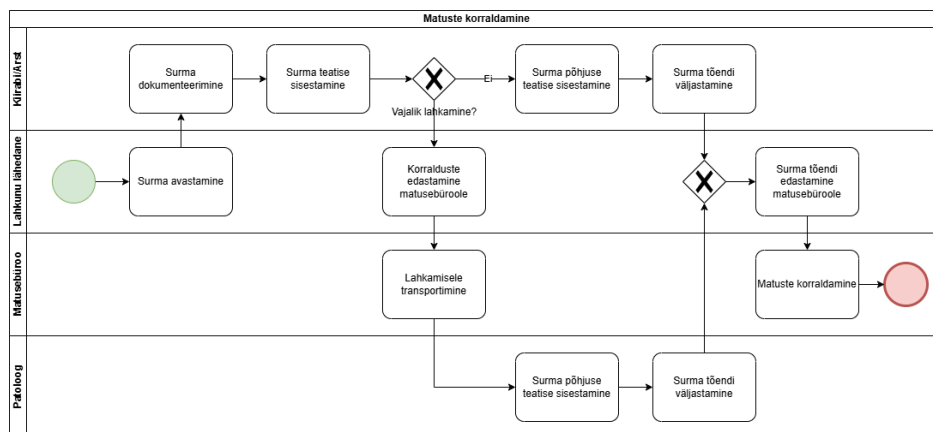
Käesolevas peatükis kirjeldatakse praegu kehtivaid äriprotsesse, mis on seotud lahkunud isiku surma registreerimise ja matuste ettevalmistamise ning matusetootuse taotlemisega. Protsessimudelid on esitatud BPMN-notatsioonis, samas kui kirjeldused, selgitused ja põhjendused on esitatud tekstina.

Peamised äriprotsessid:

- P1. Lahkunud isiku surma registreerimine ja matuste ettevalmistamine
- P2. Matusetootuse taotlemine

5.1.1. P1 - Lahkunud isiku surma registreerimine ja matuste ettevalmistamine

5.1.1.1. Protsessijoonis

Joonis 1. Lahkunud isiku surma registreerimine ja matuste ettevalmistamise protsessijoonis

5.1.1.2. Protsessi kirjeldus

1. Surma tuvastamine

1. Lahkunu võib avastada kiirabi, lähedane, arst või muu isik.

2. Surma dokumenteerimine ja registreerimine

1. Surm dokumenteeritakse arsti ja/või kiirabi poolt.
2. Arst sisestab surmateatise, mis edastatakse rahvastikuregistrisse, kus tehakse vastav kanne.

3. Lahkamine ja sellest teavitamine

1. Kui lahkamine on vajalik, suunab arst (või politseinik) lahkunu keha lahkamisele.
2. Lähedast või teist protsessiga seotud isikut teavitatakse lahkamisele suunamisest.
3. Lahkunu keha võib ajutiselt asuda lähedase poolt valitud matuse korraldaja juures.

4. Lahkamisprotsessi korraldamine

1. Lähedane edastab matuse korraldajale info lahkamisele suunamise kohta.
 1. Kui isik suri haiglas või kehaga tegeleb politsei, siis korraldamisega ja transportimisega tegeleb vastavalt haigla või politsei. See variant ei ole diagrammil kajastatud, lähedaste vaatepunktist tegu on lahkamiseta teekonnaga.
2. Matuse korraldaja transpordib lahkunu keha lahkamisele.

5. Surma põhjuse ja surmatõendi väljastamine

1. **Lahkamise korral** sisestab patoloog surmapõhjuse teatise ning tervishoiuasutuse töötaja väljastab surmatõendi, mis antakse tavaliselt lahkunu lähedasele.
2. **Kui lahkamine ei ole vajalik**, sisestab surmapõhjuse teatise perearst, haigla- või hooldekodu arst ning väljastab surmatõendi.

6. Surmatõendi edastamine ja kasutamine

1. Surmatõend väljastatakse lahkunu lähedasele ilma sugulussuhte kontrollita ja volitust nõudmata.
2. Lähedane edastab paberil väljastatud surmatõendi matuse korraldajale.
3. Matuse korraldaja kasutab surmatõendit matuste läbiviimiseks.

5.1.1.3. Probleemkohad

SST.PK.001 Surmatõend väljastatakse ainult paberkandjal.

SST.PK.002 Lähedastel puudub piisav teadlikkus surmajärgsetest toimingutest ja võimalustest.

SST.PK.003 Protsessi osapooltel (nt lahkunu esindajal, arstil) võib puududa teave surnukeha asukoha kohta.

SST.PK.004 Puudub ühtne infokeskkond, kust saaks tervikliku ülevaate toimingutest ja vajaminevatest dokumentidest.

Probleemkohtade detailne kirjeldus: 5.2. Olemasolevate protsesside probleemkohtade register (AS-IS)

1. Kui kohalikul omavalitsusel on olemas iseteeninduskeskkond ning taotlejal on vajalikud e-identifitseerimise vahendid ja piisavad digioskused, saab taotlus esitada elektrooniliselt.

2. Sõltuvalt kohalikust omavalitsusest võib taotluste vastuvõtt ja menetlus toimuda erinevates süsteemides (nt SPOKU, KOVi enda iseteenindus jne).

3. Automaatkontrollid taotlusele

1. Iseteeninduskeskkonnas rakendatakse taotlusele automaatkontrolle, mis võivad erineda omavalitsuste lõikes. Tavapärased kontrollid hõlmavad:
 1. lahkunud isiku viimase elukoha kontrolli
 2. surma fakti kontrolli.

Kui taotlus ei vasta nõuetele, ei registreerita seda ning taotlejat teavitatakse mittevastavusest. Kui kõik tingimused on täidetud, edastatakse taotlus menetlussüsteemi.

4. Taotluse esitamine käsitsi

1. Kui taotleja ei saa või ei soovi kasutada iseteenindust, otsib ta vajalikku taotlusvormi, täidab selle ning edastab kohalikule omavalitsusele kas:
 1. paberil isiklikult,
 2. digiallkirjastatult e-posti teel.
2. Omavalitsuse töötaja registreerib taotluse menetlussüsteemis.

5. Taotluse menetlemine ja kontrollid

1. Menetluse käigus kontrollitakse:
 1. surma fakti (rahvastikuregistrist, STAR-ist),
 2. lahkunud isiku viimast aadressi (rahvastikuregistrist),
 3. vajadusel taotleja aadressi (rahvastikuregistrist),
 4. toetuse väljamakse võimalikkust.
2. Kui otsuse määramiseks vaja lisatõendeid, siis menetleja võib teha taotlejale päringu matustega seotud lisadokumentide saamiseks.

6. Otsuse tegemine ja teavitamine

1. Negatiivse otsuse korral teavitatakse taotlejat vastavast otsusest
2. Positiivse otsuse korral registreeritakse väljamakse „rahalehena” STAR-süsteemis ning toetuse väljamaksmine suunatakse edasi.
3. Taotlejat teavitatakse lõplikust otsusest.

5.1.2.3. Probleemkohad

SST.PK.006 Taotluste vastuvõtmiseks ja menetlemiseks kasutatakse erinevaid süsteeme ning andmete liikumine nende vahel on osaliselt manuaalne.

SST.PK.007 Taotluste menetlemisel ei kontrollita alati kuludokumentide olemasolu, mis võib tekitada õigustühise või ebaõiglase toetuse määramise riski.

SST.PK.009 KOVides puudub ühtne matusetootuse taotlemise protsess, mistõttu on menetluskoormus ja kasutajakogemus ebaühtlane.

Probleemkohtade detailne kirjeldus: 5.2. Olemasolevate protsesside probleemkohtade register (AS-IS)

5.2. Olemasolevate protsesside probleemkohtade register (AS-IS)

Käesolevas peatükis on välja toodud intervjuude ja varasemate uuringute analüüsi käigus selgunud probleemide detailne kirjeldus.

Tabel 5.2. (1). Olemasolevate probleemide (AS-IS) kirjeldus

Kood	Viide sisendile (intervjuu või dokument)	Valdkond	Probleemi kirjeldus
SST.PK.001	[7], [9], [10], [11]	Surmatõendi väljastamine	Paberipõhine ja manuaalne protsess Surmatõendi saab kätte ainult paberkandjal, kuna puudub võimalus selle digitaalseks väljastamiseks. Perearstidelt tullakse surmatõendit küsima ilma eelneva visiidiaja broneeringuta, mille tõttu võivad edasi nihkuda teiste patsientide visiidiadajad.
SST.PK.002	[7], [8], [11]	Surmajärgsed toimingud	Lahkunu esindajal puudub teadlikkus surmajärgsetest toimingutest ja võimalustest Inimesed ei ole teadlikud, milliseid toiminguid tuleb teostada, kui nende lähedane isik on surnuks tunnistatud. Tihtipeale pööratakse TTO poole või otsitakse internetist. Samuti puudub ülevaade toimingute hetkeseisust – mis on juba tehtud ja mis veel vaja teha.
SST.PK.003	[7], [8]	Surmajärgsed toimingud	Lahkunu esindajal puudub teave surnukeha asukoha kohta Matuste korraldamisel ei pruugi lahkunu lähedased teada, kus surnukeha parasjagu asub. Sageli pööratakse selle küsimusega perearsti poole, kuid ka temal ei ole alati kohest ülevaadet.

SST.PK.004	[7], [10], [11]	Surmajärgsed toimingud	Infokanalite paljus ja ühtse ülevaate puudumine Nii lahkunud lähedase esindajad kui ka TTO-d on välja toonud, et puudub ühtne ülevaade kõikidest surmajärgsetest toimingutest ja kuludest, mis kaasnevad lähedase surma ja matusekorraldusega. Kuna lahkunu esindaja võib esmase teabe saada erinevatest allikatest – haiglast, kiirabilt või perearstilt – sõltub saadud info ulatus ja täpsus konkreetse kontaktpunkti teadmistest. TTO-del ei ole ühtset protsessi ega suunamisjuhiseid, kuidas ja kuhu lahkunu esindaja edasisteks toiminguteks suunata.
SST.PK.005	[1], [4], [6], [12]	Surmajärgsed toimingud	Inimesed ei ole teadlikud, millise KOVi kaudu peaksid nad matusetootust taotlema Probleemi ulatus sõltub omavalitsuse suurusest – väiksemates KOVides esineb harvem juhuseid, kus taotlus esitatakse valele omavalitsusele. 2024.aasta novembris viis ELVL läbi kohalike omavalitsuste kiirküsitluse, mille tulemuste kohaselt üle poolte vastanud KOVidest teatasid, et neile on esitatud (aastatel 2023-2024) matusetootuse taotlusi vales omavalitsuses.
SST.PK.006	[4], [6]	Matusetootuse menetlemine	Andmete manuaalne kontroll STAR keskkonnas toimub väljamaksete kontroll käsitsi – ametnikud peavad süsteemi sisse logima ja päringu esitama. Lisaks haldab Tallinn matusetootuse väljamakseid oma sisemises süsteemis, mis lisab protsessile täiendavaid erisusi.

SST.PK.007	[2], [4], [6]	Matusetoetuse menetlemine	Erisused menetluse käigus kontrollitavatest tingimustest KOVide lõikes erinevad menetluskäigu jooksul teostatavad kontrollid. Väiksemates KOVides on tihtipeale menetluskäik “leebem” ning taandub paljuski usaldusele.
SST.PK.008	[2], [3], [4], [5], [6], [9]	Matusetoetuse menetlemine	Andmevahetuse puudulikkus, tehnilised piirangud Selleks, et KOVi ametnik saaks hinnata matusetoetuse taotluse vastavust nõuetele, tuleb andmeid kontrollida erinevatest süsteemidest. Praegu puudub teave selle kohta, kas esmane surmatõend on väljastatud ja kellele see edastati. Alternatiivina saab surma fakti kontrollida Rahvastikuregistrist, kuid see ei taga, et surmatõend on tegelikult väljastatud. Kuna surmatõendi väljastamise fakti ei registreerita, ei ole võimalik seda kontrollida.
SST.PK.009	[2], [4], [6], [8], [11]	Matusetoetuse taotlemine, matusetoetuse menetlemine	Tehnoloogilise võimekuse ja kasutatavate süsteemide erisused KOVid kasutavad matusetoetuste vastuvõtmiseks ja menetlemiseks erinevaid infosüsteeme, mis raskendab ühtse taotlus- ja menetlusprotsessi loomist. Seetõttu esinevad ka erinevused KOVide tehnoloogilises võimekuses ja andmevahetuse võimalustes.

Tabel 5.2. (2). Kasutatud allikate viited

Nr	Viide	Link viitele
[1]	Intervjuu: Analüüsi nõuete täpsustamine teenusejuhiga	2025-01-09 Intervjuu: analüüsi nõuete täpsustamine teenusejuhiga (ELVL)
[2]	Intervjuu Tallinna linnavalitsusega	2025-01-15 Intervjuu Tallinna linnavalitsusega (KOV)
[3]	Intervjuu Siseministeeriumi ja SMIT-iga	2025-01-16 Intervjuu SiMi ja SMITiga

[4]	Intervjuu Võru vallavalitsusega	2025-01-20 Intervjuu Võru vallavalitsusega (KOV)
[5]	Intervjuu Sotsiaalministeeriumi ja TEHIK-uga	2025-01-22 Intervjuu SoMi ja TEHIKuga
[6]	Intervjuu Viimsi vallavalitsusega	2025-01-24 Intervjuu Viimsi vallavalitsusega (KOV)
[7]	Intervjuu TTO-dega (perearstikeskuse esindajaga)	2025-01-22 Intervjuu TTO-ga (perearstikeskuse esindajaga)
[8]	Edasiarendusvõimalused 2023 lõpp Nortall analüüs	https://rikpublic.atlassian.net/wiki/x/5oB9JQ
[9]	Surmasündmus - teenuse üldine kirjeldus (TEHIK)	https://teabekeskus.tehik.ee/et/teenused/tis-teenused/surmasundmus
[10]	Kasutaja intervjuud 2023	Kasutaja intervjuud 2023
[11]	CGI Analüüs	https://rikpublic.atlassian.net/wiki/x/o4B9JQ
[12]	Kohalike omavalitsuste matusetootuse küsitlus november 2024	

5.3. Olemasolevad süsteemid

- 5.3.1. Ülevaade seotud süsteemidest ja nende seostest

Käesolev peatükk annab ülevaate infosüsteemidest, mis on seotud matusetootuste menetlemise ja surmaga seotud andmete haldamisega Eestis. Need süsteemid võimaldavad teenuste automatiseerimist ja tõhusamat andmevahetust kohalike omavalitsuste, tervishoiuasutuste, rahvastikuregistri ja teiste asutuste vahel.

Igal süsteemil on kindel roll ja funktsioon, mis aitab tagada, et surma registreerimine, matustega seotud toimingud ning matusetootuste menetlemine oleksid võimalikult sujuvad, korrektsed ja digitaalselt kättesaadavad. Alljärgnevas tabelis on esitatud peamised süsteemid koos nende lühikirjelduse ja funktsioonidega.

5.3.1. Ülevaade seotud süsteemidest ja nende seostest

Tabel 5.3.1. Seotud süsteemid ja nende seosed

Süsteem	Süsteemi omanik	Kirjeldus	Põhimäärus
Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR)	Sotsiaalkindlustusamet	- Andmeregister, mida kasutatakse sotsiaalteenuste ja -toetuste menetlemiseks ning dokumenteerimiseks. - KOVide ametnikud kasutavad STAR-i matusetootuse väljamaksete kontrollimiseks ja toetuste määramiseks.	Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimäärus - Vt rohkem siit.
SPOKU	KOVid	- Kohalike omavalitsuste iseteeninduskeskkond, mille kaudu elanikud saavad esitada taotlusi, sh matusetootuse taotlusi. - SPOKU süsteem on kasutusel järgnevates kohalikes omavalitsustes: https://spoku.ee/kasutajad/	<i>Igal SPOKU kasutaval KOVil on enda KOVi põhine määrus.</i>
Kohaliku omavalitsuse teenusportaal (KOVTP)	KOVid	- KOVidele suunatud sisuhalduslahendus, mis võimaldab KOV kodulehel (KOVTP) taotlusi vastu võtta. - Täiendavate lisamoodulite kaudu (nt KOVMEN) on võimaldatud ka elanikele matusetootuste taotluste esitamine.	<i>Igal KOVTP-d kasutaval KOVil on enda KOVi põhine määrus.</i>

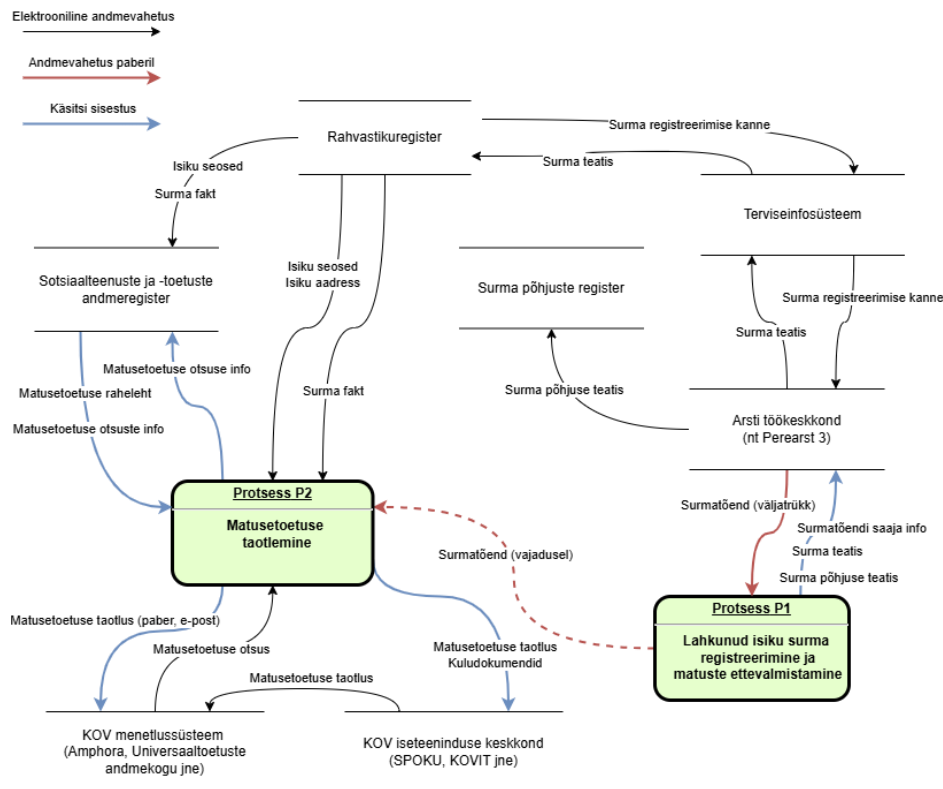
Amphora	KOVid	• Amphora on internetipõhine digitaalse asjaajamise ja dokumendihalduse tarkvara, mis vastab standarditest ja õigusaktidest tulenevatele nõutele. • Kohalikud omavalitsused kasutavad Amphorat dokumendihaldussüsteemina, kus muuhulgas tehakse kanded matusetootuste taotluste ja nende otsuste kohta.	• <i>Igal Amphorat kasutaval KOVil on enda KOVi põhine määrus</i>
Rahvastikuregister (RR)	Siseministeerium	• Riiklik andmekogu, mis koondab rahvastikuregistri andmesubjektiks olevate isikute peamised isikuandmed. • Rahvastikuregistrisse edastab TIS isikute surma teatise andmed → Rahvastikuregistris fikseeritakse teatise andmete alusel isikute surma kuupäevad. • Rahvastikuregistri andmete põhjal väljastatakse surmatõendeid. • Rahvastikuregistri andmeid kasutatakse matusetootuste menetluse läbiviimiseks (nt kontrollitakse sugulusseoseid või surma fakti).	• Rahvastikuregistri seadus • Vt rohkem siin.
Universaaltoetuste andmekogu	Tallinna linn	• Tallinna linna poolt kasutatav andmekogu, mille eesmärk on pidada arvestust Tallinna universaaltoetuste maksmise üle. • Universaaltoetuste registris viiakse läbi Tallinna linnale esitatud matusetootuse taotluste menetlusi	• Tallinna universaaltoetuste andmekogu põhimäärus

Tervise infosüsteem (TIS)	Sotsiaalministeerium	• Infosüsteem, milles töödeldakse tervishoiuvaldkonnaga seotud andmeid. • TIS võtab vastu TTO süsteemidest surma teatise ja surma põhjuse andmed. • TIS edastab surmaga seotud andmed automaatselt teistele süsteemidele: ◦ Surma põhjuse teatise andmed Surma põhjuste registrisse. ◦ Surma teatise andmed Rahvastikuregistrisse.	• Tervise infosüsteemi põhimäärus • Vt rohkem siit.
Surma põhjuste register (SPR)	Sotsiaalministeerium	• Kogub andmeid kõikide Eestis surnud ja välismaal surnud Eesti elanike surmajuhtude kohta. SPR andmed on olulised statistika ja tervishoiupoliitika planeerimise seisukohalt.	• Surma põhjuse tuvastamise seadus • Surma põhjuste registri põhimäärus
TTO-de sisemised süsteemid	-	• TTO-de sisemised süsteemid (nt “Arstiportaal”, Perearstide Infosüsteem “Perearst”) on veebipõhised rakendused tervishoiutöötajatele (eriarstid, kooliõed, hooldusõed jt), võimaldamaks andmeid vahetada tervise infosüsteemi kesksüsteemiga, sealhulgas surmaga seotud andmete edastamist. • TTO süsteemide kaudu sisestatud surma teatise ja/või surma põhjuse teatise andmed liiguvad automaatselt Tervise infosüsteemi.	• Ühest õigusakti ei ole, igal süsteemil enda õigusakt.

Riigiportaal (eesti.ee)	Riigi Infosüsteemide Amet	• Eesti riigi ametlik veebileht ja e-teenuste portaal (AvTSi järgi nimetatud Teabevärv), mis pakub nii kodanikele, ettevõtetele kui ka ametiasutustele ligipääsu erinevatele riiklikele teenustele ja infole. • Riigiportaali kaudu on kodanikele kättesaadav ka lähedase surma sündmusteenus, mis aitab leinajatel saada olulist teavet ja juhiseid pärast lähedase surma. See teenus annab automaatselt teada vajalikest toimingutest, pakub tuge matuste ja pärimismenetluse korraldamisel ning juhendab, kuidas lõpetada lahkunu kohustused erinevates asutustes.	• Riigi Infosüsteemi Ameti põhimäärus
------------------------------------	------------------------------	--	---

5.4. Olemasolevad andmed, funktsionaalsused ja liidesed (AS-IS)

Esitatud andmevoodiagrammil (DFD-diagrammil) on kujutatud andmevahetus protsesside ja süsteemide vahel, näidates, kuidas andmed olemasolevates süsteemides liiguvad ja transformeeruvad ning millised on peatükis 5.3. Olemasolevad süsteemid kirjeldatud süsteemide osalus peatükis 5.1. Protsessid AS-IS kirjeldatud protsessides.

Joonis 4. Andmevahetus protsesside ja süsteemide vahel (AS-IS)

5.5. Olemasolevad õigusaktid ja andmetöötlus (AS-IS)

- 5.5.1. Olemasolevad seadused
- 5.5.2. Infosüsteemid ja andmetöötlus
- 5.5.3. Võimalikud takistused ja lahendused

Surma, matustega ja matusetootusega seotud protsessid ja vastavate andmete edastamine infosüsteemide vahel sõltuvad mitmest seadusest, mis reguleerivad nii pärimist, andmekaitset kui ka surma registreerimist.

Üheks peamiseks probleemiks nende protsesside puhul on ligipääs vajalikele andmetele, kuna see võib olla piiratud õigusliku aluse puudumise tõttu. Seetõttu on oluline selgelt määratleda pärijate ja omaste õigused. Seaduste parem koostoime ja selgemad reeglid võiksid aidata vältida olukordi, kus vajalikku teavet ei ole võimalik õigeaegselt saada.

5.5.1. Olemasolevad seadused

Järgnevalt on toodud ülevaade peamistest seadustest, mis reguleerivad matuste ja surmajärgsete toimingute korraldamist ning ligipääsu vastavale teabele.

Pärimisseadus reguleerib pärijate kohustust korraldada pärandaja matus (§ 131). Seaduse kohaselt kaetakse matusekulud pärandvara arvelt ning vastutavad isikud on seadusjärgsed või testamendijärgsed pärijad. Pärimisseadus määrab kindlaks pärimisjärjekorra (§ 11-16), mille alusel pärijate hulka kuuluvad abikaasa, registreeritud elukaaslane, lapsed ja nende alanejad sugulased, vanemad, vanavanemad ja nende alanejad sugulased. Kuna pärimismenetlus võib olla aeganõudev, võib see takistada matusekulude kiiret katmist ja matusetootuse taotlemist.

Kalmistuseadus sätestab matmise alused. § 9 kohaselt toimub matmine surmatõendi alusel ning välisriigis väljastatud surmatõend ei vaja täiendavat legaliseerimist ega apostilli. Kui surnul ei ole omakseid, korraldab matmise kohalik omavalitsus. Seadus määratleb surnu omaste ringi, kelleks on abikaasa, registreeritud elukaaslane, vanemad, täisealised lapsed, õed, vennad ja muud lähedased isikud.

Perekonnaseisutoimingute seadus reguleerib surma registreerimise korda (§ 32). Surma registreerimiseks edastab tervishoiuteenuse osutaja vajalikud andmed rahvastikuregistrile surmateatise koostamisel. See tagab ametlike surmaandmete olemasolu ja võimaldab matuste korraldamiseks vajalike dokumentide väljastamist.

Isikuandmete kaitse seadus reguleerib isikuandmete töötlemist pärast surma (§ 9). Põhimõtteliselt kehtib andmesubjekti eluajal antud nõusolek ka 10 aastat pärast tema surma (alaealise puhul 20 aastat). Kui pärijaid on mitu, võib andmetöötluseks piisata ükskõik millise pärija nõusolekust. Teatud andmed (nt nimi, sünni- ja surmaaeg, matuse aeg ja koht) on kättesaadavad ka ilma eraldi nõusolekuta.

Rahvastikuregistri seadus sätestab juurdepääsu andmetele (§ 44). Täisealisel isikul on õigus saada rahvastikuregistrist andmeid enda, oma alaealiste laste, eestkostetavate ning surnud abikaasa või registreeritud elukaaslase kohta. See õigus on oluline matuste korraldamisel ja pärimisasjade ajamisel, võimaldades omastel saada vajalikku teavet surnu kohta.

Surma põhjuse tuvastamise seadus (SPTS) reguleerib surma põhjuse ja selle registreerimise ning sellest teavitamise korda. Surma põhjuse registreerimine toimub TTO poolt, kes edastab andmed tervise infosüsteemi (TIS) ja surma põhjuste registrisse (SPR). Need andmed on vajalikud nii statistiliseks analüüsiks kui ka halduslike ja õiguslike toimingute läbiviimiseks. Vastavalt § 6 peab haiglas surnud isiku surmast TTO teavitama surnu omakseid/lähedasi ja tema seadusliku esindaja teavitamist viivitamata, kuid mitte hiljem kui 72 tunni jooksul, arvates surma fakti tuvastamisest. Kui surnu omakseid või tema seaduslikku esindajat ei ole võimalik nimetatud tähtaja jooksul teavitada, teavitatakse viivitamata surnu elukohajärgset kohalikku omavalitsust.

Avaliku teabe seadus (AvTS) reguleerib juurdepääsu avalikule teabele ning tagab isikutele võimaluse saada teavet riiklike registrite ja andmebaaside kohta. Matusekorralduse ja pärimise

kontekstis on oluline, et omastel oleks lihtsustatud juurdepääs vajalikele dokumentidele ja registrikannetele. AvTS seab piirangud isikuandmete avalikustamisele, kuid samas võimaldab juurdepääsu seadusega määratud juhtudel, näiteks matusekorralduse ja pärimismenetluse käigus. Hetkel menetluses olev AvTS § 32 1 muutmise seadus reguleerib andmetöötlust seoses personaliseeritud sündmusteenuste lisandumisega.

KOVide õigusaktid: Eestis on matusetootuse määramine ja maksmine kohalike omavalitsuste (KOV) pädevuses, mistõttu toetuse suurus ja tingimused võivad omavalitsuseti erineda. Tegu on vabatahtliku toetusega, mida KOV ei pea maksuma, kuid analüüsi läbiviimise hetkel teadaolevalt maksavad matusetootust kõik (võiik valdav enamus) KOV-e. Iga KOV kehtestab oma volikogu kaudu määrad, mis sätestavad matusetootuse suuruse, taotlemise tingimused, korra ja tähtsajad. Tavaliselt on toetuse saajaks matusekorraldaja, kui lahkunu rahvastikuregistrijärgne elukoht oli vastavas KOV-is. Taotlus tuleb esitada tavaliselt kuue kuu jooksul surmapäevast või surma registreerimisest arvates (on KOV-e, kellel pole ajalist piirangut taotluse esitamiseks ning vastavas määras puudub täpsustus, mis aja jooksul saab toetust taotleda, näiteks Rae vald, Võru vald).

5.5.2. Infosüsteemid ja andmetöötlus

Matuste ja surma registreerimise protsessides mängivad olulist rolli erinevad riiklikud infosüsteemid, mis salvestavad ja töötlevad vastavaid andmeid:

- **Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR)** – sisaldab andmeid sotsiaaltoetuste ja -teenuste kohta, sealhulgas matusetootuste menetlemise kohta. Reguleeritud vastava põhimäärusega.
- **Rahvastikuregister (RR)** – talletab andmed isikute elusündmuste kohta, sealhulgas sünnid ja surmad. Ligipääs andmetele on määratletud rahvastikuregistri seadusega ning täiendavate määrustega, mis reguleerivad andmekoosseisu ja turvalisust.
- **Tervise infosüsteem (TIS)** – koondab terviseandmeid, sh surma põhjused ja sellega seotud meditsiinilised andmed. Andmete töötlemine toimub vastavalt tervise infosüsteemi määrustele.
- **Surma põhjuste register (SPR)** – sisaldab statistilisi ja terviseandmeid surmajuhtumite kohta. Andmeid kasutatakse tervisestatistika koostamiseks ja poliitikakujundamiseks.

5.5.3. Võimalikud takistused ja lahendused

Andmete kättesaadavus: Kui surma fakti ja põhjust puudutavad andmed ei ole digitaalselt kättesaadavad või nende edastamine viibib, võib see takistada "Lähedase surm" teenuse osutamist. Lahenduseks on tervishoiuasutuste ja teenusepakkuja vahelise koostöö parandamine ning elektrooniliste andmevahetussüsteemide tõhustamine.

Isikuandmete töötlemine: Ilma nõusolekuta surnu andmete avalikustamine võib rikkuda isikuandmete kaitse seadust. "Lähedase surm" teenus peab tagama, et andmete töötlemine toimub vastavalt kehtivatele õigusaktidele ning vajalikud nõusolekud on saadud.

Lähedaste teavitamine: andmekaitse ja õiguslik alus lähisugulaste teavitamiseks surmast ei ole üheselt määratletud ning personaliseeritud teenuse loomiseks on vaja täiendavat õiguslikku alust.

Matmise korraldus: Erinevad omavalitsused võivad kehtestada täiendavaid nõudeid matuste korraldamisel. "Lähedase surm" teenus peab arvestama kohalike regulatsioonidega ning tagama, et matuse korraldamine vastab kõigile nõuetele.

Pärimise protsess: Pärimisseaduse rakendamine seoses matustega ja matusetootusega võib olla keeruline, kuna pärimise protsess võtab aega. See tähendab, et pärijatel võib tekkida viivitusi matusekorralduse ja matusetootuse taotlemisel, kuna nende õigused ja kohustused ei pruugi kohe pärast pärandaja surma olla lõplikult selged.

Lisa 1. Kasutatud allikad ja taustamaterjalid

6. Tulevikuvisioon (TO-BE)

- 6.1. Alternatiivide analüüs
- 6.2. Kavandatavad protsessid (TO-BE)
- 6.3. Funktsionaalsed nõuded (TO-BE)
- 6.4. Kavandatavad liidesed (TO-BE)
- 6.5. Prototüüp

TO-BE analüüsi vahekokkuvõte

Peatükk "6. Kavandatav lahendus" koosneb järgmistest alampeatükkidest:

- **6.1. Alternatiivide analüüs**, kus on hinnatud erinevaid võimalusi teenuse personaliseerimiseks ja menetlusprotsesside digitaliseerimiseks.
- **6.2. Kavandatavad protsessid (TO-BE)**, mis kirjeldab, kuidas hakkavad toimima surma registreerimise, matuste ettevalmistamise ja matusetootuse menetlemise protsessid tulevikulahenduses.
- **6.3. Funktsionaalsed nõuded**, mis määratlevad süsteemi võimekused ja vajalikud arendused, et toetada kasutajate ja menetlejate vajadusi.
- **6.4. Kavandatav süsteem ja liidesed**, kus on kirjeldatud infosüsteemide muudatused ja uued liidestused, mis võimaldavad teenuse toimimist.
- **6.5. Prototüüp**, mis annab esialgse visuaalse ülevaate, kuidas teenus kasutajaliideses hakkab välja nägema ja toimima.

Lähedase surma sündmusteenuse personaliseeritud lahendus keskendub teenuse muutmisele passiivsest infoteenusest aktiivseks digitaalseks teenuseks, mis võimaldab kasutajatel esitada matusetootuse taotlusi otse riigiportaalist ning saada paremini struktureeritud ja personaliseeritud juhiseid surmajärgsete toimingute läbiviimiseks.

Kavandatud protsess asendab hetkel killustatud ja osaliselt manuaalsed menetlused ühtse ja sujuvama digitaalse töövooga. Tulevikulahenduses saab matusetoetuse taotlemine toimuda täielikult elektrooniliselt, integreerides omavahel rahvastikuregistri, KOV-ide menetlussüsteemid (nt SPOKU) ja sotsiaaltoetuste registri STAR. Automaatkontrollid võimaldavad surma fakti ja taotleja seotuse lahkunuga kinnitada ilma lisadokumentideta, vähendades nii menetlusaega kui ka halduskoormust.

Infosüsteemide arhitektuuris on plaanitud laiendada liidestusi, et tõhustada andmevahetust ning vähendada dubleerivaid ja käsitsi sisestatavaid andmeid. Ühtlustatud andmevahetus rahvastikuregistri, tervise infosüsteemi, STAR-i ja SPOKU vahel tagab, et kõik seotud osapooled saavad vajalikud andmed õigel ajal ja õiges formaadis. Lisaks on kavandatud GovSSO-põhine autentimine, mis võimaldab kasutajatel turvaliselt riigiportaali kaudu taotlusi esitada ja menetluse olekut jälgida.

Funktsionaalsete nõuete tasandil peab tulevikulahendus toetama kasutajasõbralikku ja intuitiivset taotlusprotsessi, kus kodanikud saavad juhendatud sammudena esitada matusetoetuse taotluse, saada automaatse kinnituse ning jälgida menetluse olekut ilma vajaduseta pöörduda eraldi omavalitsuse poole. Samuti peab süsteem võimaldama KOV-idele menetluse efektiivsemaks muutmist, pakkudes automatiseeritud otsustusloogikat, taotluste kiiret valideerimist ning selget menetlusvoogu.

Tulevikulahenduse visuaalne prototüüp pakub ülevaadet, kuidas kasutajaliides võimaldab mugavat ja suunatud taotlemisprotsessi, kus süsteem suunab kasutaja automaatselt tema elukohajärgse KOV-i menetluskeskkonda või võtab andmed üle riiklikus süsteemis töötlemiseks.

Kavandatud lahendus toob kaasa mitmeid kasutajakogemuse ja menetlusprotsesside parendusi. Peamiste muudatustena võimaldab uus süsteem täielikku digitaalsust, vähendab paberipõhiseid protsesse, parandab andmete õigeaegsust ja usaldusväärsust ning lihtsustab taotluste menetlemist nii kodanike kui ka KOV-ide jaoks. Edasised sammud peavad keskenduma süsteemiarenduse täpsemale planeerimisele ja elluviimisele, õiguslikule analüüsile ja kasutajate koolitamisele enne uue teenuse lõplikku kasutuselevõttu.

6.1. Alternatiivide analüüs

Alternatiivsed lahendused surmatõendi ja matusetoetuste menetlemise protsesside parandamiseks on struktureeritud kahte eraldi kategooriasse:

- 6.1.1. Surmatõend ja matuste korraldamine
 - 6.1.1.1. Hetkeseisu säilitamine („Ei tee midagi”)
 - 6.1.1.2. Digitaalse surmatõendi kasutuselevõtt
 - 6.1.1.3. Digitaalne matmisluba (uus protsess)
- 6.1.2. Matusetoetusega seotud lahendused
 - 6.1.2.1. Hetkeseisu säilitamine („Ei tee midagi”)
 - 6.1.2.2. Teabe jagamine
 - 6.1.2.3. Personaliseeritud sündmusteenus Eesti.ee portaalis
 - 6.1.2.4. Eraldiseisev menetluskeskkond

- Alternatiivide ülevaade
- Surmatõendi ja matuste korraldamise lahendused (ptk 6.1.1)
- Matusetoetuse menetlemise lahendused (ptk 6.1.2)

Iga lahenduse puhul on välja toodud selle **eelised, puudused ja rakendamise riskid**.

6.1.1. Surmatõend ja matuste korraldamine

6.1.1.1. Hetkeseisu säilitamine („Ei tee midagi”)

Praegused süsteemid ja protsessid jäävad muutumatuks. Surmatõendeid väljastatakse endiselt paberil, matmise korraldamine toimub kehtiva menetluskorra alusel ning uusi digitaalseid lahendusi ei juurutata.

Eelised:

- Ei nõua täiendavaid IT-arendusi ega seadusemuudatusi.
- Seotud ametkondade töökoormus ei suurene.

Puudused:

- Manuaalne menetlus jätkub, mis põhjustab viivitusi ja ebamugavusi.
- Puudub ühtne elektrooniline süsteem matmislubade ja surmatõendite haldamiseks.

6.1.1.2. Digitaalse surmatõendi kasutuselevõtt

Surmatõendi elektrooniline versioon oleks kättesaadav Rahvastikuregistris (RR) ja Surma Põhjuste Registris (SPR). Vajalikud muudatused tehakse õigusaktides ja infosüsteemides, et võimaldada digitaalse tõendi väljastamist ning kasutamist.

Eelised:

- Surmatõend on alati elektrooniliselt kättesaadav, vähendades vajadust füüsilise paberdokumendi järele.
- Vähendab inimeste vajadust füüsiliselt ametiasutustesse pöörduda.
- Võimaldab lihtsamat andmevahetust teiste süsteemidega.

Puudused:

- Vajab õiguslikku muudatust, et digitaalne surmatõend oleks võrdsustatud pabertõendiga.
- Vajalikud arendused RR-is ja SPR-is.
- Arutatakse SPTS täiendusi, mis võimaldaks surmatõendi asendamist matmisloaga.

6.1.1.3. Digitaalne matmisluba (uus protsess)

Surmatõendi asemel rakendatakse matmisluba, mis kinnitab matmise õigust ja lubatavust. Matmisluba oleks digitaalselt kättesaadav ja võimaldaks automaatseid päringuid asjaomastele osapooltele.

Eelised:

- Selge, üheselt mõistetav dokument, mis indikeerib, kas surnud isikut on lubatud matta.
- Võimalus siduda matmisluba automaatsete päringutega, et lihtsustada matusekorraldust.
- Vähendab vajadust paberil surmatõendi järele.

Puudused:

- Vajab seadusemuudatusi ja IT-arendusi.
- Vajalik andmevahetus erinevate osapoolte vahel (TTO-d, KOV-id, kalmistute haldajad jne).

6.1.2. Matusetootusega seotud lahendused

6.1.2.1. Hetkeseisu säilitamine („Ei tee midagi”)

Matusetootuse taotlemise ja menetlemise protsessid jäävad muutumatuks. Toetuste menetlemine toimub igas KOV-is eraldi, kasutades olemasolevaid süsteeme ja menetlusreegleid.

Eelised:

- Ei vaja arendustöid ega õiguslikke muudatusi.
- KOV-id saavad jätkata oma väljakujunenud tööprotsessidega.

Puudused:

- Taotlejad ei tea alati, kuhu pöörduda.
- Käsitsi menetlemine põhjustab viivitusi ja koormust ametnikele.

6.1.2.2. Teabe jagamine

Lahenduse eesmärk on parandada teadlikkust matusetoetuse taotlemisest, lisades olemasolevatele dokumentidele või süsteemidele infot.

Variandid:

1. **Surmatõendile info lisamine (lisalehena)** – Matusetootuse taotlemise juhised lisatakse paberkandjal või digitaalsele surmatõendile.
 1. *Lisalehe tekst võib olla näiteks kujul: Tõendil kirjas oleva lahkunud isiku matusega seotud kulude osaliseks katmiseks saab taotleda matusetoetust **Rakvere***

linnast 30 päeva jooksul peale surma registreerimist summas 250 EUR. Toetuse taotlemise täpsema info leiab <https://rakvere.ee/matusetoetus>

2. **Proaktiivne teavitamine** – Kui SPR-i kantakse surma fakt, edastatakse lahkunu lähedastele teavitus koos matusetoetuse taotlemise võimaluste kirjeldusega.
3. **Perearstide infosüsteemide kasutamine** – Perearstide poolt kasutatavasse tarkvarasse (nt Perearst) lisatakse infomaterjalid, mida saab printida välja või kasutada inimeste informeerimiseks.

Kõik variandid võib rakendada iseseisvalt või teiste variantidega koos, teavitamise variandid ei ole üksteist välistavad.

Eelised:

- Inimesed saavad õigel ajal vajaliku info.
- Vähendab KOV-ide töökoormust, kuna inimesed teavad täpsemalt, kuhu pöörduda.

Puudused:

- Vajab infosüsteemide täiendusi ja seaduse muudatusi.
- Ei lahenda täielikult taotluste käsitsi menetlemise probleemi.
- Ei lahenda kõiki võimalikke juhte, kus matusetoetust küsitakse vales KOVist, näiteks matusetoetust taotleb isik, kellel pole surmatõendit.

6.1.2.3. Personaliseeritud sündmusteenus Eesti.ee portaalis

Portaalis <http://eesti.ee> kuvatakse kasutajale personaliseeritud teave matusetoetuse kohta.

Variandid:

- Isikule enda seoste surnud isikute kuvamine, sh nõusolekuteenuse või elulõpu tahteavalduse kasutamine.
- Toetuse taotluste seisu ja tulemuse kontroll.

Eelised:

- Matusetoetuse info jõuab inimeseni õiges kohas ja õigel ajal.
- Vähendab taotluste esitamisega seotud segadust.

Puudused:

- Vajab õiguslike aktide täiendamist.
- Nõuab KOV-ide süsteemide kohandamist ja uuendatud menetlusprotsessi kasutuselevõtu erinevates KOV-ides.
- Parim lahendus on saavutatav ainult alusandmeid pakuvate registrite liideste täiendamisega.

6.1.2.4. Eraldiseisev menetluskeskkond

KOV-ide menetlused koondatakse ühte süsteemi, kus kõik taotlused hallatakse ühtsel viisil.

Lahenduse elemendid:

- **Automaatkontrollid** STAR, RR, SPR jt süsteemide vastu, et vähendada vigade ja dubleerimiste ohtu.
- **Väljamakse ja otsuse registreerimine** kas süsteemi sees või edastamine STAR-i.

Eelised:

- Ühtlustab menetluse ja vähendab erisusi KOV-ide vahel.
- Automatiseeritud protsessid kiirendavad menetlemist ja vähendavad vigade ohtu.

Puudused:

- Vajab suuremahulisi IT-arendusi.
- Nõuab KOV-ide valmisolekut ühise süsteemi kasutuselevõtuks.

Alternatiivide ülevaade

Alternatiiv	Plussid	Miinused	Riskid
Surmatõend ja matuste korraldamine			
Olemasoleva olukorra säilitamine (“Ei tee midagi”)	• Ei nõua täiendavaid IT-arendusi ega seadusemuudatusi. • Seotud ametkondade töökoormus ei suurene. • Uute süsteemide ja/või protsessidele üleminekuga seotud risk puudub.	• Manuaalne menetlus jätkub, mis põhjustab viivitusi ja ebamugavusi. • Infovahetuse probleemid säilivad.	• Kodanike rahulolematus avalike teenuste osas - järjest enam soovitakse kasutada nt digitaalseid lahendusi, et vähendada info otsimisele või toimingutele kuluvat aega.

Surmatõendi digitaliseerimine	• Surmatõend on alati elektrooniliselt kättesaadav, vähendades vajadust füüsilise paberdokumendi järele. • Vähendab inimeste vajadust füüsiliselt ametiasutustesse pöörduda. • Võimaldab lihtsamat andmevahetust teiste süsteemidega.	• Vajab õiguslikku muudatust, et digitaalne surmatõend oleks võrdsustatud pabertõendiga. • Vajalikud arendused RR-is ja SPR-is. • Arutatakse SPTS täiendusi, mis võimaldaks surmatõendi asendamist matmisloaga.	• Seotud osapooled või asutused ei pruugi olla valmis oma protsesse muutma.
Digitaalse matmisloa kasutuselevõtt	• Selge, üheselt mõistetav dokument, mis indikeerib, kas surnud isikut on lubatud matta. • Võimalus siduda matmisloa automaatsete päringutega, et lihtsustada matusekorraldust. • Vähendab vajadust paberil surmatõendi järele.	• Vajab seadusemuudatusi ja IT-arendusi. • Vajalik andmevahetus erinevate osapoolte vahel (TTO-d, KOV-id, kalmistute haldajad jne).	• Seotud osapooled või asutused ei pruugi olla valmis oma protsesse muutma.

Alternatiiv	Plussid	Miinused	Riskid
Matusetoetusega seotud lahendused			
Hetkeseisu säilitamine („Ei tee midagi”)	- Ei vaja arendustöid ega õiguslikke muudatusi. - KOV-id saavad jätkata oma väljakujunenud tööprotsessidega.	- Taotlejad ei tea alati, kuhu pöörduda. - Käitsi menetlemine põhjustab viivitusi ja koormust ametnikele.	Kodanike rahulolematus avalike teenuste osas - järjest enam soovitakse kasutada nt digitaalseid lahendusi, et vähendada info otsimisele või toimingutele kuluvat aega.
Teabe jagamine: infoleht surmatõendi juurde	- Inimesed saavad õigel ajal vajaliku info. - Vähendab KOV-ide töökoormust, kuna inimesed teavad täpsemalt, kuhu pöörduda. - Vajab infosüsteemide ja õigusaktide väiksemaid muudatusi. - Täiendav info saab olla nii tekstilise viitena kui QR-koodina.	Ei lahenda taotluste käitsi menetlemise probleemi (Ei asenda paberkandjal surmatõendit, kuna see jääb füüsilisel kujul alles)	Kõik asutused ei pruugi olla nõus lahendusega, kus surmatõendit muutma või täiendama hakatakse.

Teabe jagamine: proaktiivne teavitust	• Elektroonilisel kujul võib lisada otselink taotlemise keskkonnale või lehele millel on antud taotlemise keskkondade nimekiri. • Vähendab KOV-ide töökoormust, kuna inimesed teavad täpsemalt, kuhu pöörduda.	• Vajab infosüsteemide täiendusi ja seaduse muudatusi. • Ei lahenda taotluste käsitsi menetlemise probleemi (Ei asenda paberkandjal surmatõendit, kuna see jääb füüsilisel kujul alles)	• Valede teavituste edastamine - andmete valesi töötlemisel võivad teavitused saada inimesed, kes seda tegelikult ei peaks saama.
Teabe jagamine: info lisamine perearstide tarkvarasse	• Inimesed saavad õigel ajal vajaliku info. • Vähendab KOV-ide töökoormust, kuna inimesed teavad täpsemalt, kuhu pöörduda. • Vähendab teatud määral perearstide koormust (ei ole vaja infot otsida)	• Ei lahenda taotluste käsitsi menetlemise probleemi (Ei asenda paberkandjal surmatõendit, kuna see jääb füüsilisel kujul alles)	

Personaliseeritud sündmusteenus Eesti.ee portaalis: toetuse taotlemise võimaluse kuvamine	• Taotluse esitamise võimalus ühes kohas. • Vähendab taotluste esitamisega seotud segadust. • Lahendab menetluse jälgimise probleemi ja erinevate osapoolte ühes inforuumis hoidmise probleemi. • Vähendab KOV-ide töökoormust, kuna inimesed pöörduvad õigesse KOV-i ja elektrooniline taotlemine on veelgi lihtsam.	• Info on poolik, kuvatakse ainult taotlemise võimalusi, kuid ei kuva menetluse seisu. • Vajab õigusaktide täiendamist.	• Väga palju osapooli ja erinevad süsteemid - risk et palju arendustööd.
--	--	--	--

Personaliseeritud sündmusteenus Eesti.ee portaalis: toetuse taotlemine ja oleku jälgimine	• Täielik info ühes kohas, sealhulgas ka taotluse esitamise võimalus. • Vähendab taotluste esitamisega seotud segadust. • Lahendab menetluse jälgimise probleemi ja erinevate osapoolte ühes inforuumis hoidmise probleemi. • Vähendab KOV-ide töökoormust, kuna inimesed pöörduvad õigesse KOV-i ja elektrooniline taotlemine on veelgi lihtsam.	• Vajab õigusaktide täiendamist. • Nõuab KOV-ide süsteemide kohandamist ja uuendatud menetlusprotsessi kasutuselevõtu erinevates KOV-ides. • Lahendus on saavutatav ainult alusandmeid pakuvate registrite liideste täiendamisega.	• Olemasoleva tarkvara ülesehitus ei võimalda täies mahus menetluse protsessi implementeerida.
--	--	--	--

Alternatiiv	Plussid	Miinused	Riskid
Taotlemise ja menetlemise keskkonna lahendused			
Olemasolevad täiendatud lahendused	• See variant on ülaltoodud eesti.ee personaliseeritud sündmusteenuse lahenduste aluseks • Olemasolevate lahenduste kasutamine minimaalsete täiendustega • Väiksemad arendusvajadused • Paljud KOVid juba kasutavad olemasolevat süsteemi ja protsessi	• Protsessid olemasolevatel süsteemidel ei pruugi olla ühtlustatud • Menetlusprotsessi sisseviimiseks on vaja olemasolevat lahendust oluliselt täiendada	• Rakendatud protsess on kompromiss vajaduste ja olemasoleva süsteemi võimaluste vahel
Uus eraldiseisev menetluskeskkond	• Ühtlustab menetluse ja vähendab erisusi KOV-ide vahel. • Automatiseeritud protsessid kiirendavad menetlemist ja vähendavad vigade ohtu.	• Vajab suuremahulisi IT-arendusi. • Nõuab KOV-ide valmisolekut ühise süsteemi kasutuselevõtuks.	• KOVide vastuseis, mõned omavalitsused võivad eelistada oma olemasolevaid menetlussüsteeme. Tekib veel üks süsteem olemasolevate süsteemide asendamise asemel.

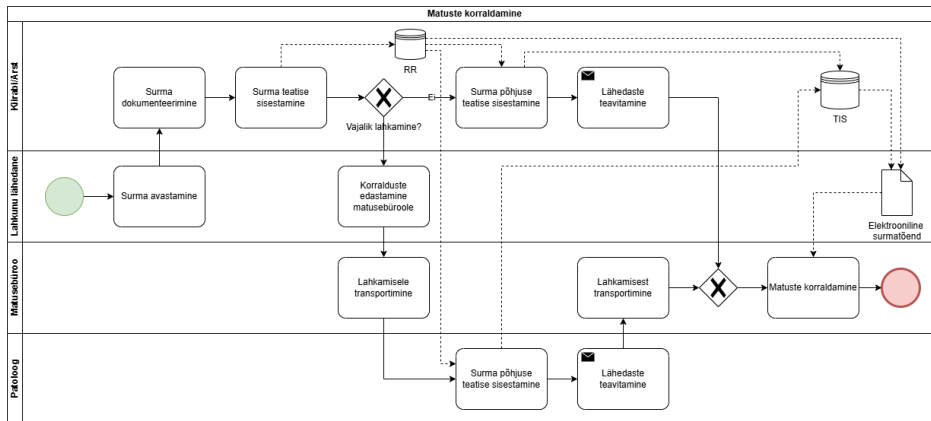
6.2. Kavandatavad protsessid (TO-BE)

- 6.2.1. P1 - Lahkunud isiku surma registreerimine ja matuste ettevalmistamine
 - 6.2.1.1. Protsessijoonis
 - 6.2.1.2. Protsessi kirjeldus
- 6.2.2. P2 - Matusetoetuse taotlemine personaliseeritud sündmusteenuse abil
 - 6.2.2.1. Protsessijoonis

- 6.2.2.2. Protsessi kirjeldus
- 6.2.2.3 Alamprotsess P2.1 - Seotud surnud isikute nimekirja kuvamine
 - Protsessijoonis
- 6.2.3. Tugiprotsessid
 - 6.2.3.1. Matusetoetuse keskkondade ja tingimuste haldus
 - 6.2.3.2. Matusetoetuse abimaterjalide ja muu informatsiooni levitamine

6.2.1. P1 - Lahkunud isiku surma registreerimine ja matuste ettevalmistamine

6.2.1.1. Protsessijoonis

Joonis 3. Lahkunud isiku surma registreerimine ja matuste ettevalmistamine (Tulevikuvisioon)

6.2.1.2. Protsessi kirjeldus

1. Surma tuvastamine

1. Lahkunu võib avastada kiirabi, lähedane, arst või muu isik.

2. Surma dokumenteerimine ja registreerimine

1. Surm dokumenteeritakse arsti ja/või kiirabi poolt.
2. Arst sisestab surmateatise, mis edastatakse rahvastikuregistrisse, kus tehakse vastav kanne.

3. Lahkamine ja sellest teavitamine

1. Kui lahkamine on vajalik, suunab arst (või politseinik) lahkunu keha lahkamisele.
2. Lähedast või teist protsessiga seotud isikut teavitatakse lahkamisele suunamisest.
3. Lahkunu keha võib ajutiselt asuda lähedase poolt valitud matuse korraldaja juures.

4. Lahkamisprotsessi korraldamine

1. Lähedane edastab matuse korraldajale info lahkamisele suunamise kohta.
 1. Kui isik suri haiglas või kehaga tegeleb politsei, siis korraldamisega ja transportimisega tegeleb vastavalt haigla või politsei. See variant ei ole

2. Matuse korraldaja transpordib lahkunu keha lahkamisele.

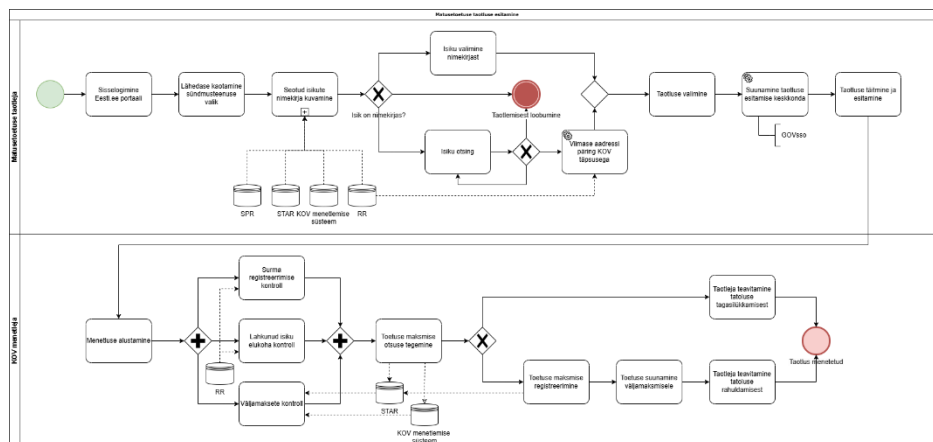
5. **Surma põhjuse registreerimine ja surmatõendi väljastamine**

1. **Lahkamise korral** sisestab patoloog surmapõhjuse teatise ning tervishoiuasutuse töötaja väljastab surmatõendi, mis antakse tavaliselt lahkunu lähedasele.
2. **Kui lahkamine ei ole vajalik**, sisestab surmapõhjuse teatise perearst, haigla- või hooldekodu arst ning väljastab surmatõendi.
3. **Lähedaste teavitamine.** Võib rakendada proaktiivset teavitamist vastavalt SPTS §6.

1. Osapooled saavad surmatõendi olemasolu kontrollida vastavast e-teenusest (API või kasutajaliidese kaudu).

1. Lahkamise korral keha transporditakse tagasi matuse korraldaja juurde.
2. Matuse korraldaja kasutab elektroonilist surmatõendit matuste läbiviimise aluseks.

6.2.2.1. Protsessijoonis

*Joonis 5. Matusetoetuse taotlemise protsess personaliseeritud sündmusteenuse abil
(Tulevikuvisioon)*

1. Sisselogimine [Eesti.ee](https://eesti.ee) portaali

1. Sisselogimiseks on vaja elektroonilise autentimise olemasolu.
2. Autentimata kasutajad ei saa personaliseeritud sündmusteenust kasutada.

2. Lähedase surma sündmusteenuse valimine.

1. Kasutaja valib sündmusteenuse, mille järel kuvatakse talle seotud surnud lähedaste nimekiri.
 2. Protsessi variant kus eesti.ee keskkond käivitab surnud lähedaste päringut kohe peale sisselogimist ei ole soovitud, sest see võib oluliselt koormata seotud süsteeme ning olla vastuolus andmekaitseadustega.
- ## **3. [Eesti.ee](https://eesti.ee) portaal kuvab sisselogitud kasutajaga seotud surnud isikute nimekirja.**

1. Alamprotsess on kirjeldatud allpool peatükis 6.2.2.3.

4. Kasutaja valib isikut nimekirjast.

1. Alternatiivselt kasutaja saab otsida surnud isikuid isikukoodi või nime ja sünnikuupäeva alusel.
2. On soovitatav, et isiku otsingu kasutamisel süsteem kuvab isikuid ainult kui leitud üks vaste. Sel juhul käivitatakse lisaks viimase aadressi (KOV täpsusega) päring.

5. Kasutaja valib taotluse esitamist.

6. [Eesti.ee](https://eesti.ee) portaal suunab kasutajat taotluse esitamise keskkonda.

1. Soovitatav kasutada GOVsso ja ühtset taotlemise keskkonda kasutaja mugavuse tõstmiseks.

7. Peale taotluse esitamist menetleja saab alustada menetlusega.

1. Soovitatav kasutada menetluskeskkonda mis on integreeritud taotluse esitamise keskkonnaga.

8. Menetleja kontrollib lahkunud isiku surma fakti registreerimist, toetuse väljamaksmist ja lahkunud isiku viimast elukoha.

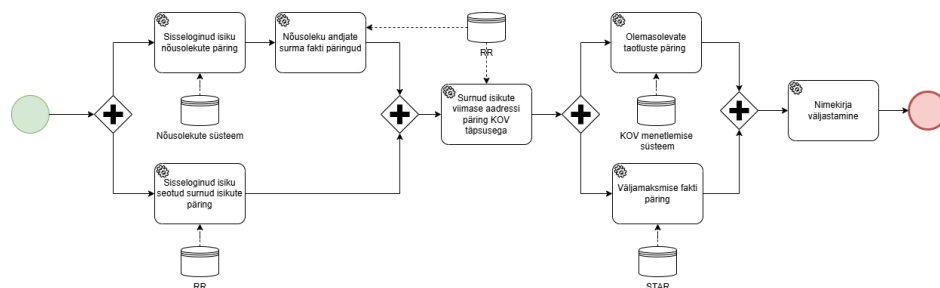
1. Kõik need kontrollid võib teha ka automaatselt.
2. [Eesti.ee](https://eesti.ee) portaal kontrollib eelnevalt surma fakti, viimast elukoha ja (tehnilise võimaluse olemasolul) väljamaksmise fakti. Võib kaaluda kontrollide tulemuste üleandmist menetlussüsteemi.

9. Otsuse tegemine ja teavitamine

1. Negatiivse otsuse korral teavitatakse taotlejat vastavast otsusest
2. Positiivse otsuse korral registreeritakse väljamakse „rahalehena” STAR-süsteemis ning toetuse väljamaksmine suunatakse edasi.
3. Taotlejat teavitatakse lõplikust otsusest.

6.2.2.3 Alamprotsess P2.1 - Seotud surnud isikute nimekirja kuvamine

Protsessijoonis

Joonis 6. Seotud surnud isikute nimekirja kuvamise protsessijoonis (Tulevikuvisioon)

Protsessi kirjeldus

1. Sisseloginud isiku seotud surnud isikute päring
 1. Variant 1: uus päring Rahvastukuregistris
 2. Variant 2: päring Surma Põhjuste Registrisse
 3. Variant 3: teostada eesti.ee portaalist kaks päringut - isiku seosed ja iga seose jaoks surma fakti päring. Probleemiks on õiguslik põhjus elusolevate seotud isikute andmete töötlemiseks.
2. Sisseloginud isiku nõusolekute päring.
 1. Vajalik uus nõusoleku tüüp mille saab anda elektrooniliselt.
 2. Sammu tulemus ei ole kohustuslik, kui päringut ei ole võimalik teha, nimekirja väljastamine on võimalik.
 3. Lisaks võib kaaluda ka elulõpu tahteavalduste kasutamist kui selline süsteem valmib.
3. Nõusoleku andjate surma fakti päring
 1. Kasutatakse olemasolevat surma fakti päringut
4. Surnud isikute viimase aadressi päring KOV täpsusega.
 1. Kasutatakse olemasolev isiku aadressi päring
5. Olemasolevate taotluste päring
 1. Eeltingimusteks on KOV menetlussüsteemi integratsioon eesti.ee portaaliga ja vastava päringu lisamine KOV menetlussüsteemi
 2. Sammu tulemus ei ole kohustuslik, kui päringut ei ole võimalik teha, nimekirja väljastamine on võimalik.
6. Toetuse väljamaksmise fakti kontroll

1. Vajalik matusetootuse väljamaksmise päringu liides STAR süsteemis.
 2. Sammu tulemus ei ole kohustuslik, kui päringut ei ole võimalik teha, nimekirja väljastamine on võimalik.
7. Nimekirja väljastatakse süsteemi kasutajale.
1. Nimekirjaga väljastatakse info taotluse seisust ja toetuse väljamaksmise faktiga kui vastavad päringud on tehtud.

6.2.3. Tugiprotsessid

6.2.3.1. Matusetootuse keskkondade ja tingimuste haldus

Matusetootuse info kuvamiseks on vaja hallata taotluse esitamise keskkondade aadresse, taotluste esitamise ajapiiranguid ja toetuste summasid iga kohaliku omavalitsuse kohta.

6.2.3.2. Matusetootuse abimaterjalide ja muu informatsiooni levitamine

Matusetootusega ja muu lähedase surmaga seotud informatsiooni on mõistlik levitada mitte ainult eesti.ee portaali kaudu, vaid kasutades iga osaleja ressursse. See tagab isiku lahkumise järel vajalike tegevuste osalejaid ühes inforuumis ja mitmekülgset abi pakkumist lahkunu isiku lähedastele.

Infot võib levitada kaasaantavate infomaterjalide kujul kui ka tegevuste ja infoallikate kirjeldamise kujul iga osaleja jaoks.

6.3. Funktsionaalsed nõuded (TO-BE)

Siin peatükis kirjeldatakse süsteemi funktsionaalseid nõudeid. Nende prioritseerimiseks kasutatakse MoSCoW meetodit, mis jagab nõuded nelja põhikategooriasse: Must-have (M), Should-have (S), Could-have (C) ja Won't-have (W). Allpool on nende kategooriate lühikirjeldus:

- **Must-have (M):** Need on süsteemi toimimiseks hädavajalikud nõuded. Ilma nende täitmiseta ei saa süsteemi kasutada ega selle põhifunktsionaalsusi rakendada. Need on kriitilised ja mittevaidlustatavad.
- **Should-have (S):** Olulised, kuid mitte hädavajalikud nõuded. Kuigi nende olemasolu on soovitatav, ei muuda nende puudumine süsteemi kasutamist võimatuks. Vajadusel võib nende rakendamist edasi lükata või kasutada alternatiivseid lahendusi.
- **Could-have (C):** Täiendavad funktsionaalsused, mis lisaksid väärtust, kuid pole esmavajalikud. Nende puudumine ei mõjuta süsteemi põhitegevusi ega kasutatavust.

- **Won't-have (W):** Nõuded, mida antud etapis ei plaanita ellu viia. Need võivad olla kas liiga kulukad, ajamahukad või lihtsalt madalama prioriteediga, kuid võivad tulevikus siiski arutluse alla tulla.

Tabel 6.3. Funktsionaalsed nõuded ja nende prioriteetsus MoSCoW meetodil

Kood	Funktsionaalne nõue	Pilootprojekti skoop? (Jah/Ei)	Täiendav kirjeldus	M	S	C	W
SST.FN.01	Süsteem peab kuvama kasutajale lahkunud lähedaste nimekirja. Lähedaste nimekirjas peab kuvama (vastavalt SPTS §6) järgmisi lähedasi: abikaasa, registreeritud elukaaslane, vanemad, lapsed, õed ja vennad.	Jah		M			
SST.FN.02	Süsteem peab kuvama ainult lahkunud (surnud) lähedaste andmeid, surma fakti kontrolli aluseks peab olema Rahvastikuregistri andmestik.	Jah		M			

SST.FN.03	Lähedaste nimekirjas peab kuvama lähedasi ajaliselt piiratud surma kuupäeva ja viimase registreeritud elukoha omavalitsust matusetootuse taotluse esitamise ajapiirangu alusel. Kuvatakse ainult lahkunud sugulased kelle surma kuupäev on hiljem kui omavalitsuse poolt lubatud taotlemise periood + 1 kuu (taotluse seisu jälgimiseks) Lähedaste nimekirjas kuvatakse lahkunud sugulased, kelle surma kuupäev jääb nende viimase registreeritud elukoha omavalitsuse määratud matusetootuse taotlemise perioodi sisse. Kui omavalitsus ei ole määranud ajalist piirangut matusetootuse taotlemiseks sätestanud, siis rakendatakse Eesti.ee portaali vaikimisi ajapiirangut (Nt Rae vald, Võru vald) Lisaks arvestatakse ühe kuu lisaperioodi taotluse seisu jälgimiseks	Jah		M				
-----------	---	-----	--	---	--	--	--	--

SST.FN.04	Peab olema võimalik nimekirja lisada lahkunud isikuid otsingu alusel. Lahkunud isikuid saab otsida isikukoodi alusel VÕI sünnikuupäeva ja täisnimi alusel. Otsingu tulemust kuvatakse ainult juhul, kui: • leitud ainult üks isik, • leitud isikul on teada viimane aadress KOV täpsusega, • surma kuupäev on vastava KOV-i matusetootuse taotlemise perioodi sees (kui taotlemise periood ei ole seadistatud, siis taotlemine on lubatud).	Jah		M			
SST.FN.05	Süsteem peab kuvama kasutajale antud matustega ja matusetootusega seotud nõusolekute andjate nimekirja. Nimekiri võib olla ühendatud lahkunud sugulaste nimekirjaga.	Ei			S		
SST.FN.06	Süsteem peab kuvama kasutajale tema suhtes registreeritud elulõpu tahteavalduste nimekirja. Nimekiri võib olla ühendatud lahkunud sugulaste nimekirjaga.	Ei	Tahteavaldused peavad olema seotud matustega ja matusetootustega. Matustega seotud elulõpu tahteavalduste väljendamise keskkond analüüsi koostamise ajal puudub.			C	

SST.FN.07	Süsteem peab võimaldama taotlejal jälgida lahkunud isiku matusetootuse taotluse esitamise staatust e-teeninduses vähemalt järgmiselt: 1. Esitatud - taotluse staatust on võimalik kontrollida ja taotlus on esitatud 2. Esitamata - taotluse staatust on võimalik kontrollida ja taotlus ei ole esitatud 3. Ei ole andmeid - taotluse staatust pole võimalik kontrollida	Jah		M			
SST.FN.08	Süsteem peab kuvama lahkunud lähedase või muu nimekirjas oleva isiku kohta matusetootuse väljamaksmise fakti	Jah		M			
SST.FN.09	Süsteem peab võimaldama taotlejal jälgida taotluse menetluse staatust e-teeninduses vähemalt järgmiste etappidena: 'Esitatud', 'Menetluses', 'Otsustatud', 'Väljamakstud', 'Keeldutud'	Ei			S		
SST.FN.10	Peab olema võimalik hallata matusetootuse taotlemise ajalisi piiranguid iga omavalitsuse jaoks eraldi.	Jah		M			
SST.FN.11	Peab olema võimalik seadistada matusetootuse taotlemise Eesti.ee portaalis kuvamise ajaline piirang mis rakendub kui omavalitsus EI OLE ametliku taotlemise ajapiirangut.	Jah		M			

SST.FN.12	Peab olema võimalik lisada ja muuta matusetootuse taotlemise elektroonilise kanali aadressi iga omavalitsuse jaoks eraldi	Jah		M			
SST.FN.13	Peab olema võimalik lisada ja muuta matusetootuse summat iga omavalitsuse jaoks eraldi	Ei				C	
SST.FN.14	Peab olema võimalik seadistada korduvtaotluse esitamise võimaluse omavalitsuse tasemel	Ei	Vaikimisi korduvtaotluse esitamise võimalus peab olema välistatud. Töötab koos nõudega SST.FN18			C	
SST.FN.15	Süsteem peab automaatselt kontrollima lahkunud isiku viimase registreeritud elukoha aadressi omavalitsuse täpsusega	Jah		M			
SST.FN.16	Süsteem peab kuvama matusetootuse taotluse esitamise informatsiooni lahkunud isiku viimase registreeritud elukoha aadressi alusel	Jah		M			
SST.FN.17	Süsteem peab lubama matusetootuse taotlust esitada (suunata taotluse esitamise keskkonda) ainult siis, kui lahkunud isiku surma kuupäev on vastava omavalitsuse lubatud matusetootuse taotlemise perioodi piires. Kui omavalitsuse jaoks ei ole ajalist piirangut seadistatud, siis taotluse esitamine on alati lubatud.	Jah		M			

SST.FN.18	Süsteem peab lubama korduvtaotlust esitada (suunata taotluse esitamise keskkonda) ainult siis, kui vastaval omavalitsusel see on lubatud	Ei	Vaikimisi korduvtaotluse esitamise võimalus peab olema välistatud. Töötab koos nõudega SST.FN14			C	
SST.FN.19	Peab olema võimalik lisada ja muuta matusetootuse taotlemise mitte-elektronilise kanali informatsiooni iga omavalitsuse jaoks	Jah		M			
SST.FN.20	Süsteem peab edastama lahkunud isiku aadressi ja toetuse väljamaksmise kontrollide tulemusi omavalitsuses elektronilise taotluse esitamise süsteemi	Ei			S		
SST.FN.21	Süsteem peab alati kuvama mitte-elektronilise matusetootuse taotlemise kanali informatsiooni sõltumata taotluse esitamise staatusest ja korduvtaotluse esitamise seadistust	Jah		M			
SST.FN.22	Süsteem peab küsima kasutaja andmete töötlemise nõusolekut.	Jah		M			
SST.FN.23	Andmete töötlemise nõusolekut peab olema võimalik tagasi võtta	Jah		M			
SST.FN.24	Kasutaja nõusoleku puudumisel süsteem ei tohi kuvada ega hoida kasutajaga seotud andmeid ning teha andmete kuvamiseks vajalike päringuid	Jah		M			

SST.FN.25	Süsteemid peavad võimaldama govSSO kasutamist kasutaja sessiooni edastamiseks erinevate protsessis osalevate süsteemide vahel	Jah				S		
-----------	---	-----	--	--	--	---	--	--

6.4. Kavandatavad liidesed (TO-BE)

Käesolev peatükk annab ülevaate erinevate süsteemide vahelistest andmevahetusliidestest, mis on vajalikud lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimiseks.

Lähedaste nimekirja andmevahetusliideste realiseerimiseks on kaardistatud kolm võimalikku lahendusviisi:

1. Sugulusseoste päring ja surma fakti päring Rahvastikuregistrist koos matusetootuse väljamaksmise fakti päringuga STARist.
2. Sugulusseoste ja surma fakti koondpäring Rahvastikuregistrist.
3. Päring Tervise Infosüsteemi (TIS), mille osa on Surma põhjuste register (SPR), mis omakorda pärib vajadusel andmed RR-ist.

Matusetootuse väljamaksmise fakti tuvastamiseks on kaks võimaliku lahendust:

1. Matusetootuse väljamaksmise fakti päring STARist - eelistatum variant.
2. Matusetootuse väljamaksmise fakti päring KOV infosüsteemidest.

Tabel 6.4. Kavandatav süsteem ja liidesed (TO-BE)

Täiendatav/ Liidestatav süsteem	Süsteemi kood	Liidese eesmärk	Prioriteet	Andmevoog
Riigiportaal (eesti.ee)	-	Hetkel on Riigiportaalet lähedase surma sündmusteenus lahendatud infoteenusena. Uue lahendusega muutub vastav infoteenus personaliseeritud teenuseks (läbi teiste väliste liideste)	Kõrge	Kui kasutaja navigeerib Riigiportaalet lähedase surma sündmusteenuse lehele, näeb ta nimekirja temaga seotud lahkunud isikutest ja nende isikutega seotud matusetootuste andmeid (detailsem kirjeldus siin)

Rahvastikuregister	RR	1. Isiku sugulusseoste pärimine 2. Surma fakti kontrollimine Kasutaja saab riigiportaalis navigeerida lähedase surma sündmusteenuse lehele ning algetada päringu, mille raames tuvastatakse kasutaja sugulusseosed Rahvastikuregistris ning seejärel kontrollitakse sugulaste surma kuupäeva olemasolu.	Kõrge	1. Esmalt teostatakse päring kasutajaga seotud sugulaste andmete saamiseks: 1. Sugulase ees- ja perenimi 2. Sugulase sünniaeg 3. Sugulase viimane elukohta KOV 4. Sugulase isikukood 2. Teises järgus kontrollitakse surma fakti, võttes aluseks esimeses päringus tagastatud sugulaste isikukoodid. Päring peab tagastama isikud, kelle puhul on surma kuupäev registreeritud ning sealt filtreeritakse välja sugulased, kes on surnuks tunnistatud viimase 6 kuu jooksul. Olemasolevad x-tee teenused: 1. Sugulaste päringuks: 1. RR91ESugulusSuhted 2. RR84IsikuSeosed 2. Surma fakti päringuks: 1. RR473isikuSurmafakt 2. EE/GOV/70000562/liisa/SurmafaktiTeenus/v1
--------------------	----	---	-------	---

Sotsiaaltoetuste andmeregister	STAR	Liidestuse eesmärgiks on kontrollida, kas lahkunud isiku kohta on sotsiaaltoetuste andmeregistris eksisteeriv kanne matusetootuse väljamaksmise kohta. Vajalik topelttaotluste esitamise vältimiseks ja kasutaja informeerimiseks toetuse taotlemise tulemusest.	Kõrge Päringu sisendiks antakse kasutajaga seotud sugulased, kes Rahvastikuregistri andmetel on surnuks tunnistatud viimase 6 kuu jooksul. Päring peab tagastama väljamaksmise fakti olemasolu Sisend: 1. Lahkunu isikukood Väljund: 1. Lahkunu isikukood 2. Matusetootuse väljamakse fakt (JAH, EI). Olemasolevad x-tee teenused: Hetkel puudub x-tee teenus, mis võimaldaks pärida isikukoodi alusel matusetootuse väljamaksmise fakti. Vajab vastava teenuse väljaarendamist.
--------------------------------	------	---	---

Tervise infosüsteem	TIS	Kasutaja saab riigiportaalis navigeerida lähedase surma sündmusteenuse lehele ning algetada päringu, mille raames tuvastatakse kasutaja viimase 6 kuu jookusl lahkunud sugulaste nimekrija. Alternatiivlahendus lahkunud lähedaste nimekirja saamiseks. Võib omakorda kasutada RR päringuid.	Kõrge	Teenus hetkel puudub.
Tervise infosüsteem	TIS	Elektroonilise surmatõendi rakendamiseks vajalik lahkunud isiku surma põhjuse pärimine	Kõrge	SPRis on olemas teenus SPR06SurmaPohjus. Kasutatavuse väljaselgitamiseks on vajalik täiendav analüüs surmatõendi kontekstis.

KOV infosüsteemid/iseteeninduskeskkonnad (nt SPOKU, Tallinna Universaaltoetuste andmekogu, KOV MEN)	-	Kasutaja algatab riigiportaalist matusetootuse taotlemise enda lahkunud sugulase kohta, misjärel suunatakse kasutaja lahkunud lähedase viimase registreeritud elukoha KOVi iseteeninduskeskkonda. Taotluse vorm KOVi iseteeninduses eeldatakse taotleja ja lahkunu andmetega. Matusetootuse staatuse jälgimine riigiportaalis on “nice-to-have” featuur, mille realiseerimine vajab põhjalikumat analüüsi.	Keskmine	1. Kasutaja suunatakse matusetootuse taotlemise algatamisel KOVi iseteeninduskeskkonda GovSSO kaudu, ehk kasutaja ei pea ennast uuesti KOVi iseteeninduskeskkonnas autentima. Taotluse vormi eeltäitmine: 1. Taotleja andmed on võimalik saada GovSSO-st või edastada taotluse esitamise API kaudu. 2. Lahkunud isiku andmeid saadetakse taotluse esitamise API kaudu (võimalusel koos teostatud kontrollide tulemustega).
--	----------	---	-----------------	--

GovSSO	GovSSO	Tegeb kõrgemat kasutajamugavust mitme süsteemi kaasamise puhul. Autenditud kasutaja liigub süsteemide vahel koos autentimise andmetega ja ei pea uuesti läbima sisselogimise protsessi.	Keskmine	Teenused on olemas, täpsemalt: https://e-gov.github.io/GOVSSO/ Liitumine ja muu info: https://www.ria.ee/riigi-infosusteem/elektrooniline-identiteet-ja-usaldusteenused/kesksed-autentimisteenused
--------	--------	--	----------	---

6.5. Prototüüp

Personaliseeritud sündmusteenuse „Lähedase surm“ prototüüp visualiseerib kavandatava lahenduse kasutajaliidest ja peamisi funktsionaalsusi. See annab ülevaate kasutajavoogudest nii mobiili- kui ka tavaakraani kasutajatele ning näitab, kuidas süsteem juhendab surnud isiku sugulast vajalike toimingute tegemisel ja toetuste taotlemisel.

Prototüübil toodud funktsionaalsused

Prototüübiga on kaetud peatükis 6.3. *Funktsionaalsed nõuded TO-BE* kirjeldatud olulisimad funktsionaalsed nõuded:

1. Sisselogimine personaliseeritud teenuse kasutamiseks (kui kasutaja ei olnud veel autenditud).
2. Lahkunud lähedaste nimekiri kelle kohta on veel olemas matusetootuse taotluse esitamise võimalus.
3. Lahkunud isiku otsingut nime ja sünnikuupäeva või isikukoodi alusel. Funktsionaalsus on mõeldud matuse korraldamisega tegelevate naabrite või tuttavate jaoks (kelle jaoks lahkunud isik ei ole lähedane ja seega ei ilmu lahkunud lähedaste nimekirjas).
4. Iga kirje kohta kuvatud taotluse olek. Kui vastaval kohalikul omaavalitsusel taotluse oleku kontrolli võimalus puudub, siis kuvatakse olek “Teadmata”.
5. Iga lahkunud isiku kohta on võimalik:
 1. Näha lahkunud isiku andmeid, sh viimase sissekirjutuse aadressi KOV täpsusega.
 2. Esitada taotlus e-teeninduse kaudu, e-posti või posti kaudu, vaadata kohapeal taotluse esitamise võimaluse kohta infot.
 3. Näha viimase sissekirjutuse aadressi KOVi matusetootuse infolehe aadressi.

[Klikitava prototüübi link](#)

7. Tulevikuvisiooni rakendamisega seotud aspektid

- 7.1. Rakendamisega seotud aspektid
- 7.2. Rakendamise kava
- 7.3. Mõõdikud

Tulevikuvisiooni rakendamisega seotud aspektid - vahekokkuvõte

Peatükk "7. Tulevikuvisiooni rakendamisega seotud aspektid" koosneb järgmistest alampeatükkidest:

- **Rakendamisega seotud aspektid**, mis käsitleb teenuse juurutamiseks vajalikke regulatiivseid, tehnilisi ja organisatsioonilisi muudatusi.
- **Rakendamise kava**, kus on määratletud peamised etapid ja tähtajad, mille jooksul viiakse läbi arendustööd, liidestused ja teenuse kasutuselevõtt.
- **Mõõdikud**, mille alusel hinnatakse teenuse edukust, kasutusmäära ja mõju erinevatele osapooltele.

Tulevikuvisiooni elluviimine eeldab mitmeid strateegilisi ja praktilisi samme, mis hõlmavad nii õiguslikke, tehnilisi kui ka organisatsioonilisi muudatusi. Teenuse edukus sõltub selgest vastutuse jaotusest ning osapoolte koostööst. Kohalikud omavalitsused mängivad olulist rolli matusetootuse menetlemisel ning seetõttu on vajalik nende valmisoleku tõstmine ja süsteemide ühtlustamine. Lisaks tuleb tagada andmete turvaline ja tõhus liikumine riiklikest registritest menetlussüsteemidesse. Ühtse andmevahetuse loomine on oluline, et vältida käsitsi sisestamist ja tagada menetlusprotsessi läbipaistvus ning kiirus.

Rakendamise kava seab etapid, mille jooksul viiakse ellu vajalikud arendused ja muudatused. Esmalt viiakse läbi õiguslikud ja regulatiivsed muudatused, et võimaldada andmevahetuse digitaliseerimist ja menetluste automatiseerimist. Seejärel algab tarkvaraarendus ja süsteemide liidestamine, mis hõlmab andmevahetuse loomist rahvastikuregistri, terviseinfosüsteemi, sotsiaaltoetuste registri ja kohalike omavalitsuste menetlussüsteemide vahel. Järgmiseks viiakse läbi pilootprojekt valitud omavalitsustes, mille käigus testitakse teenuse toimivust ja kogutakse kasutajate tagasisidet. Piloodi tulemuste põhjal tehakse vajalikud kohandused, mille järel saab alustada teenuse täielikku juurutamist koos teavituskampaaniaga.

Mõõdikute süsteem on oluline, et hinnata teenuse kasutuselevõttu ja mõju. Peamised mõõdikud hõlmavad menetlusaegade vähenemist, kasutajate rahulolu, automatiseeritud otsuste osakaalu, taotluste töötlemise kiirust ja vigade ning kaebuste arvu vähenemist. Regulaarne seire ja tagasiside analüüs võimaldab vajadusel teenust täiendavalt kohandada ning parandada selle kasutatavust ja tõhusust. Lisaks jälgitakse KOV-ide valmisolekut ja teenuse laiendamise tempot üle Eesti.

Kokkuvõttes on teenuse rakendamise edu tagamiseks vaja selget ajakava, osapoolte vahelist koostööd ning läbimõeldud mõõdikuid, mis võimaldavad hinnata teenuse toimivust ja mõju. Peamised väljakutsed on seotud süsteemide ühtlustamise, õiguslaste muudatuste ja kasutajate teadlikkuse tõstmisega. Samuti tuleb arvestada, et edukas rakendamine eeldab koolitusi ametnikele ja kodanikele, et tagada teenuse laialdane kasutuselevõtt. Strateegiliselt juhitud rakendamisprotsess tagab sujuva ülemineku uuele lahendusele, mis aitab muuta matusetootuse menetlemise kiiremaks, läbipaistvamaks ja kasutajasõbralikumaks.

7.1. Rakendamisega seotud aspektid

- 7.1.1. Tehnoloogilised aspektid
 - 7.1.1.1. Tehnoloogilised vajadused
- 7.1.2. Töökorralduslikud ja õiguslikud aspektid
 - 7.1.2.1. Uus roll: Tooteomanik ja andmevahetuse koordinaator
 - 7.1.2.2. KOVide toetuse menetlemise protsessi ühtlustamine

- 7.1.2.3. Õigusaktide ülevaatamine ja muudatused
- 7.1.2.4. Edasised sammud sobiva õigusliku lahenduse leidmiseks

Käesolevas projektis teostatud analüüsi tulemusena on tuvastatud kaks peamist probleemkohta, mis on omavahel sõltumatud ja mida on võimalik lahendada ühise arendusprojektina või ka eraldiseisvate projektidena:

1. Surmatõendi digitaliseerimine ja seeläbi surmatõendi kättesaadavuse parandamine;
2. Matusetoetuse taotlusprotsessi lihtsustamine, mille hulgas on ka:
 1. Lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimine, et pakkuda kasutajatele täpsemaid juhiseid ja võimalusi surmajärgsete toimingute teostamisel.
 2. Tugiprotsesside täiendamine – tagada, et lähedase surma sündmusteenusega seotud infomaterjalid ning KOVide matusetoetuse tingimused oleksid alati ajakohased ja hallatavad sisuhaldussüsteemi kaudu.

Personaliseeritud sündmusteenuse „Lähedase surm“ edukaks rakendamiseks ja tugiprotsesside täiendamiseks on oluline mitmete asutuste ja osapoolte koostöö, kuna teenuse digitaliseerimine ja kasutajamugavuse parandamine hõlmab erinevaid õiguslikke, tehnilisi ja menetluslikke aspekte, mis on kirjeldatud allpool.

7.1.1. Tehnoloogilised aspektid

Digitaalse surmatõendi (matuse loa) rakendamiseks on vaja tagada avalik ligipääs – kasutaja võib olla autenditud, kuid ei vaja täiendavaid õiguslikke aluseid surma fakti ja surma põhjuse registreerimise fakti juurde pääsemiseks.

Uue matusetoetuse taotlemise protsessi väljatöötamisel on üheks oluliseks eesmärgiks KOVide süsteemide ja protsesside ühtlustamine.

KOV-i matusetoetuse menetlussüsteem peab vastama järgmistele nõuetele:

- Süsteem peab olema liidestatav <http://eesti.ee> keskkonnaga ning teiste süsteemidega (nt GovSSO, STAR, RR) võimaldades kahesuunalist andmevahetust - andmete vastuvõtmiseks ja edastamiseks.
- Süsteem peab võimaldama taotluse esitamise kontrolli ning eelistatult ka matusetoetuse taotluse menetluse oleku jälgimist.

Peamise lahendusena käsitletakse KOVidele mõeldud erinevate taotluste esitamise ja menetlemise süsteemi SPOKU edasiarendamist, kuna see on juba mitme KOV-i poolt kasutusel mh ka matusetoetuse taotluste esitamiseks ning on laiendatav ka teistes huvitatud KOV-ides kasutuselevõtmiseks samadel eesmärkidel. SPOKU on toode, mida arendab ja haldab ettevõtte Píksel OÜ, kelle [andmetel](#) kasutab 2025.a märtsikuu seisuga SPOKU süsteemi 55 KOV-i 79-st (üle 60%), neist 55-st omavalitsusest omakorda 45 võtavad matusetoetuse taotlusi vastu Spokus.

Tasub pidada meeles, et SPOKU ei ole ainus menetlussüsteem - nt Tallinna Linnavalitsus kasutab oma menetlussüsteemi, mille väljavahetamine, nt asendamine SPOKuga ei ole vajalik, kuid selle liidestamisel tuleb tagada, et andmevahetus vastab allpool kirjeldatud nõuetele.

Alternatiivlahenduseks on uue süsteemi arendamine, ent see on oluliselt kallim ja aeganõudvam.

NB! Väärib märkimist, et eesti.ee ei ole kavandatud menetlussüsteemina, vaid jääb teabevärava rolli täitma. See tähendab, et:

- matusetootuse taotluse esitamine ja menetlemine hakkab toimuma **KOV-i matusetootuse menetlussüsteemis** (olgu see SPOKU või muu menetlussüsteem), mitte eesti.ee-s;
- eesti.ee rolliks jääb kasutaja autentimine, autoriseerimine, surnud isiku sugulasseoste ja viimase elukoha kontroll RR-ist, suunamine KOV-i matusetootuse menetlussüsteemi (ideaalis GovSSO kaudu), varasemalt esitatud taotluste olemasolu ja oleku kontroll.

7.1.1.1. Tehnoloogilised vajadused

1. Digitaalse surmatõendi (matuse loa) jaoks tuleb luua avalikult kättesaadav allikas, mis sisaldab surma fakti ning surma põhjuse määramise fakti infot.

Sõltuvalt valitud teostusvariandist on vaja:

1. Täiendada Rahvastikuregistri avalikku osa ja luua surma põhjuse määramise fakti API SPR-is.
2. Luua või täiendada SPR-i avalikku osa, et võimaldada päringuid surma fakti ja surma põhjuse määramise fakti kohta.
3. Luua <http://Eesti.ee> portaalis liidestus Rahvastikuregistri surma fakti päringuga ning uue surma põhjuse määramise fakti API-ga SPR-is.

2. Matusetootuse taotluse oleku kontrolli standard API loomine

1. API võimaldaks reaalajas kontrollida matusetootuse taotluse olekut nii omastele kui ka teistele taotluse esitamise võimaluse omavatele isikutele.
2. API peab olema kooskõlastatud kõike liidestatavate süsteemide omanikutega.
3. Peamised tehnilised väljakutsed:
 - andmekaitse ja ligipääsu tagamine ainult volitatud isikutele (kooskõlas AvTS-i, SPTS-i ja isikuandmete kaitse seadustega),
 - usaldusväärse andmevahetuse loomine SPOKU ja <http://eesti.ee> portaali vahel taotluse seisu ja menetluse tulemuse edastamiseks.

3. Eesti.ee portaali täiendamine

1. Uue personaliseeritud sündmusteenuse arendus nõusolekuteenuse kasutamisega,
2. Liidestused RR, SPR süsteemidega surnud lähedaste andmete pärimiseks, sh viimane aadress,
3. Liidestused STAR-iga toetuse väljamaksmise fakti kontrollimiseks,
4. Liidestused KOV süsteemidega taotluse esitamise ja taotluse menetluse oleku kontrollimiseks (uus standardliides),

5. Haldusliidese arendus matusetootuste metaandmete haldamiseks - KOV kontaktandmed, liideste aadressid, taotlemise piirangud. Alternatiivselt on võimalik kaaluda avaandmete kasutamist nt kontaktandmete jaoks.

4. SPOKU süsteemi täiendamine ja kasutuselevõtt huvitatud KOVides

1. SPOKU (Taotluste esitamise ja menetlemise süsteem KOV-idele) vajab uuendamist, et võimaldada:
 - GovSSO kaudu sisselogimist,
 - Taotluse esitamise ja menetlemise oleku kontrollimist (uue standardliidese kaudu),
 - Andmevahetust RR, SPR ja STAR süsteemidega.
2. Peamised väljakutsed:
 - andmevahetus KOV-ide erinevate sisemiste menetlussüsteemidega - nt DHSid.
 - Vajadus ühtse API loomise järele, mis võimaldaks SPOKU liidestamist teiste riigi infosüsteemidega.
5. **Nende KOVide puhul, mis ei ole SPOKU kasutuselevõtmisest huvitatud (nt Tallinna Linnavalitsus) - olemasolevate süsteemide täiendamine taotluse esitamise ja taotluse oleku jälgimise liideste otspunktidega.**

7.1.2. Töökorralduslikud ja õiguslikud aspektid

7.1.2.1. Uus roll: Tooteomanik ja andmevahetuse koordinaator

Tugiprotsesside sujuvaks toimimiseks on vaja juurutada uut rolli. Rolli ülesanded:

- **Koordineerida KOVide üleminekut uuele süsteemile** ja tagada ühtne menetluspraktika.
- **Jälgida KOV määruste ja muu vajaliku info muudatusi**, et juthida teenusel kasutatavate andmete muutmise protsessi tagamaks, et <http://Eesti.ee> portaalis olev teave on alati ajakohane.
- **Tagada õiguslik kooskõla** (sh Kalmistuseadus, SPTS, AvTS ja KOVide toetuste määrused).
- **Juhtida kasutajatoe**, et KOV ametnikud saaksid uue lahendusega kiiresti tööle.
- **Teha koostööd riigi IT- ja haldusasutustega** (nt SoM, SiM, RIA) süsteemi haldamiseks ja edasiarendamiseks.

ELVL (Eesti Linnade ja Valdade Liit) on parim kandidaat rolli täitjaks järgmistel põhjustel:

- **Esindab kõiki KOVe**, mistõttu saab tagada, et süsteem vastab kohalike omavalitsuste vajadustele.
- **Omab kogemust KOVide digitalliseerimise projektidega** ja on juba seotud erinevate riiklike infosüsteemidega.
- **Neutraalne organisatsioon**, mis suudab leida tasakaalu riigi ja KOVide huvide vahel.

7.1.2.2. KOVide toetuse menetlemise protsessi ühtlustamine

- Praegu on KOVidel erinevad menetlusreeglid ja väljamaksete protsessid.
- Lahendused:
 - Ühtlustatud matusetootuse menetlemise juhend.
 - KOVi matusetootuse menetlussüsteemi täiendamine ühtse menetlusloogika toetamiseks (või alternatiivse taotluste menetlemise süsteemi pakkumine).
 - Andmevahetuse optimeerimine eesti.ee portaali, STAR, RR ja KOVi matusetootuse menetlussüsteemide vahel.

7.1.2.3. Õigusaktide ülevaatamine ja muudatused

Allpool on kirjeldatud ülevaatamist vajavad õigusaktid ning teadaolevad õigusaktidest tulenevad piirangud, mis ei võimalda teenuse “Lähedase surm” personaliseerimist soovitud kujul, koos lahendusettepanekutega:

1. SPTS (Surmapõhjuse tuvastamise seadus)

1. Reguleerib otseselt vaid surnu omaste ja seadusliku esindaja (abikaasa, vanemad, lapsed, õed-vennad ja registreeritud elukaaslane) teavitamist. See tähendab, et õiguslik alus puudub surmast teavitamiseks kaugematele sugulastele jt lähedastele (nt tädid, onud, nõod, mitte-registreeritud elukaaslased, sõbrad jne).
2. Isegi lähisugulaste teavitamise kohustus kehtib ainult TTO (haigla) suhtes ja ainult esmasel teavitamisel (72 h jooksul) - st, et andmekaitse ja õiguslik alus lähisugulaste teavitamiseks surmast muude allikate kaudu ei ole üheselt määratletud. Sh ei ole selgelt määratletud, et surmainfo võiks edastuda ka hiljem ja riiklike infosüsteemide (nt eesti.ee, RR) kaudu.
3. Vajab täiendamist digitaalsete protseside rakendamiseks, oluline KOV süsteemide ja RR vahelise andmevahetuse seisukohalt.
4. Personaliseeritud teenuse loomiseks tuleb muuta SPTS-i või luua muu seadusandlik alus, mis: a) lubab RR-i kantud surmafakti kuvada lähedastele vastavas sündmusteenuses (koos õigusnõustajaga tuleb täpsustada, kas SPTS täiendamine on vältimatu või kas AvTS ja RRS võiksid olla piisav õiguslik alus), b) lubab otsida surnud isikut isikukoodi järgi, et taotleda matusetootust.
5. Vastavalt visioonile ei pea lähedaste teavitamine olema automatiseeritud, kuna tegu on tundliku teemaga. Siiski, kui soov on lisaks sisseloginud kasutajale luua ka automaatsed teavitused (nt SMSi, e-maili teel), koos õigusnõustajatega tuleks analüüsida, kas avalik huvi või õigustatud huvi võiks olla aluseks lähedaste teavitamisele, ilma et see vajaks aktiivset nõusolekut enne surma. Kui andmetöötlus toimub avaliku huvi alusel, mitte nõusoleku põhjal, tuleks see seaduses üheselt määratleda.

2. Rahvastikuregistri seadus (RRS)

1. Hetkel saab igaüks teha RR-ist päringu isikukoodi alusel, kas konkreetne isik on surnud. Samuti on RR võimeline väljastama andmeid sugulasseoste kohta ehk tehniliselt võimaldab saada vastuse küsimusele, kas keegi minu lähedastest

sugulastes on surnud. Probleemiks on, et RRS **ei luba** hetkel teha laiemat päringut surnud sugulaste kohta ilma isikukoodi sisestamata.

2. Vajalik on analüüsida läbi RRS-i täiendamise vajalikkus (eelkõige RRS § 44, § 45 ja § 46), et kuvada lähedastele nende sugulaste surmainfo kuvamist sündmusteenuses ilma isikukoodi sisestamata - nt täpsustada juurdepääsu tingimised registreeritud sugulaste (nt SPTS § 6 alusel määratud omaksed) puhul. Kaaluda ajapiirangu kehtestamist, näiteks viimase 6 kuu jooksul surnud sugulased, et vältida ajalooliste andmete automaatset kuvamist.
3. Koos õigusnõustajaga tuleb täpsustada: kas RRS-i täiendamine on vältimatu, et registreeritud sugulased saaksid ligipääsu surnud lähisugulaste andmetele ilma käsitsi päringuta, või piisab AvTS-i muudatustest?

3. Kalmistuseadus

1. Reguleerib matmise ja tuhastamisega seotud toiminguid, sh määratleb surnu omaste ringi, kuid ei anna õiguslikku alust surmafakti edastamiseks omastele ja seaduslikule esindajale (ei ole antud seaduse skoop).
2. Kalmistuseadus ei puuduta surmaandmete töötlemist ning selle muutmine ei ole teenuse personaliseerimise vaatest vajalik - pigem on vajalik digilahenduste (nt kalmistuseaduses viidatava surmatõendi digitaalse kuju või matmistoimingute luba) integreerimine õigusraamistikku. Soovituslik on mitte kaotada paber kandjal surmatõendit, vaid luua võimalus kasutada digitaalset varianti või asendada see nõ digitaalse matmisloaga.
3. luua õiguslik alus surmatõendi digitaliseerimiseks.

4. AvTS (Avaliku teabe seadus)

- Mõjutab digitaalse infovahetuse ja automatiseeritud otsuste tegemise õiguslikke aluseid. Menetluses olev AvTs § 32 1 muudatus reguleerib andmetöötlust seoses personaliseeritud sündmusteenustega, sh toob sisse sündmusteenuse “Lähedase surm” mõiste. Tuleks AvTS-i üle vaadata, võimaldades teenuse personaliseerimist. Et isik saaks ise <http://eesti.ee> keskkonnas kontrollida oma lähedaste surmateavet ilma eraldi päringuta isikukoodi alusel, tuleks luua õiguslik alus, mis lubab RR-i kantud surmateavet kuvada lähedastele vastavas sündmusteenuses riikliku e-teenusena, kui see toimub turvaliselt autentitud keskkonnas (Teabevärv). Tuleb selgelt määrata, et registreeritud sugulased saavad surmateavet vaadata tulenevaslt õigustatud huvist ehk ilma eraldi nõusolekuta.
- Tuleb täpsustada AvTS-i, lisades mehhanismi, mis võimaldaks isikul eluajal määrata, kes võib tema surmainfot <http://eesti.ee> keskkonnas vaadata (sarnaselt digitaalsele testamendile või volitusele).

5. KOVide toetustega seotud sisemised korrad ja eeskirjad

- Tuleb täpsustada, milliseid andmeid tuleb edastada, kuidas toimub toetuste ja taotluste kontroll ning info edastamine, millised on tähtajad
 - Näiteks: Taotlus tuleb esitada tavaliselt kuue kuu jooksul surmapäevast või surma registreerimisest arvates, kuid on KOV-e, kellel pole ajalist piirangut taotluse esitamiseks ning vastavas määruses puudub täpsustus,

mis aja jooksul saab toetust taotleda, näiteks Rae vald, Võru vald. Teenuse ühtlustamise huvides tuleks. Analüüsida läbi ja otsustada, kas oleks mõistlik: a) ühtlustada ajapiiranguid KOVide tasemel, b) rakendada ajapiirangut, mis aja jooksul võimaldada surnud isikute kuvamist eraldi vaadena eesti.ee-s).

- Tuleb luua õigusraamistik tooteomaniku rolli jaoks (vajalikud määrused, lepingud, töökorraldused jne).

7.1.2.4. Edasised sammud sobiva õigusliku lahenduse leidmiseks

Kui personaliseeritud sündmusteenus "Lähedase surm" peaks teavitama ainult SPTS § 6 loetletud omaseid (abikaasa, registreeritud elukaaslane, vanemad, lapsed, õed-vennad), ei oleks see kehtiva regulatsiooni alusel võimalik. SPTS paneb teavitamiskohustuse ainult haiglale ega reguleeri andmete edasist jagamist infosüsteemide kaudu. See tähendab, et teistel asutustel (sh <http://eesti.ee> teenustel, KOVidel, notariaalsüsteemidel vms) ei ole õigust seda infot kuvada. Kui haigla on küll andmed infosüsteemi sisestanud (nt rahvastikuregistrisse), ei tähenda see veel, et surnud lähedaste andmetele võiks anda ligipääsu ilma eraldi päringuta.

Samuti ei reguleeri seadused võimalusi ja tingimusi, kuidas ja mis alustel teavitada lähedase surmast omaste hulka mittekuuluvaid isikuid, et nad saaksid taotleda matusetootust matuste korraldamiseks - nt juhul, kui isik on ise avaldanud vastavat soovi enne surma.

Kuna AKI viitab täiendava **õigusliku analüüsi** vajadusele, tuleks arvestada järgmisi samme:

1. **Õigusaktide täiendamine:**

- SPTSis ja RRSis võiks täpsustada, kellele ja millistel tingimustel võib surnud lähedaste andmeid süsteemides kuvada.
- AvTSi tuleks täpsustada personaliseeritud sündmusteenuse "Lähedase surm" asjaolud ning nõusoleku andmise mehhanism.
- Selgitada, kas SPTS täiendamine on vajalik või piisab AvTS ja RRS muudatustest.

2. **Koostöö eri asutustega:**

- Koostöö Siseministeeriumi ja Sotsiaalkaitseministeeriumiga õigusaktide muudatuste väljatöötamiseks.
- RIA ja ELVL peaksid analüüsima, kuidas eesti.ee kaudu oleks võimalik nõusoleku alusel surma andmete töötlemist tehniliselt ja juriidiliselt reguleerida.

3. **Riskianalüüs ja andmekaitse hindamine:**

- Tuleb läbi viia andmekaitsealane mõjuhindang (DPIA), veendumaks, kas ilma nõusolekuta andmete kuvamine on lubatud. Hinnata teenuse võimalikku mõju isikuandmete kaitsele, eriti juhul kui soovitakse võtta kasutusele automatiseeritud andmevahetust.

4. **Pilootprojekti kavandamine:**

- Testida lahendust esmalt piiratud ringiga (nt ainult omastele, kes on seaduses selgelt määratletud).
- Edasi võib laiendada teenust laiemale lähedaste ringile, kui õiguslik alus (nõusolek) on selgem.

7.2. Rakendamise kava

Rakendamise kavas on määratletud vajalikud tegevused, vastutajad ja tähtajad, mis kaasnevad lähedase surma sündmusteenuse personaliseerimise arendustöödega, sealhulgas õiguslikud muudatused, IT-arendused, kommunikatsioon ja kooolitus ning testimine ja pilootprojekt.

7.2.1. Etapid ja tähtajad

Allolevas etappe kirjeldavas tabelis toodud tähtajad on indikatiivsed, mille tuletamisel on lähtutud tulevikulahendusega seotud funktsionaalsetest nõuetest, seadusandlikest piirangutest ja avaliku sektori IT-arenduste üldlevinud ajaraamist.

Etapp	Tegevused	Tähtaeg	Osapooled
1. Projekti algus	Kui projekt algab hiljem, lükkuvad plaani tegevused ka vastavalt edasi.	2025 Q3	
1. Õigusraamistiku analüüs ja täiendused 1. Vt täpsemalt: 7.1. Rakendamise seotud aspektid	Analüüsida surmatõendi elektrooniliseks kasutamiseks ja teenuse “Lähedase surm” personaliseerimiseks vajalikud õiguslikud muudatused ja algatada vastavate muudatuste teostamine	2025 Q3 - 2026 Q1	Sotsiaalministeerium, Andmekaitse Inspeksioon
	Lähedase surma sündmusteenusele tooteomaniku määramine ja seotud õigusraamistiku väljatöötamine (sh töölepingud, töökorraldus, ametijuhendid)	2025 Q3 - 2026 Q1	ELVL, Sotsiaalministeerium, RIA, JustDigi

	Nõusolekuteenuse väljatöötamise algatamine, mille alusel oleks riigiportaali kaudu võimalik taotleda matusetootust ka mitte-sugulaste puhul	2026 Q3	Sotsiaalministeerium, Andmekaitse Inspeksioon, Justdigi, RIA
	KOV taotlemise keskkondade andmete kogumine ja andmevahetuse ning seire tugiprotsesside kehtestamine	2026 Q2 - Q4	KOVid, ELVL, JustDigi, RIA, (Sotsiaalministeerium, SKA/TEHIK)
2. IT arendused ja liidestused	Valitud õigusraamistiku muudatuse alusel alustada süsteemide täiendamise protsessi: 1. Variant A: surmatõendi elektrooniline kuju on Rahvastikuregistri surma fakti päringu juures 2. Variant B: surmatõendi elektrooniline kuju on Surma põhjuste registri avalikus osas 3. Variant C: surmatõendi elektrooniline kuju on http://Eesti.ee portaalis, mis kasutab SPR ja RR andmeid	2026 Q1	JustDigi, RIA, SKA/TEHIK, Sotsiaalministeerium, Rahvastikuregister
	Valitud variandi põhjal süsteemi täiendavad arendused digitaalse surmatõendi loomiseks	2026 Q1-Q3	<i>Sõltuvalt sellest, millist süsteemi täiendada otsustatakse</i>

	Standardliideste väljatöötamine taotluse esitamise, menetlemise ja olekute jälgimise jaoks	2026 Q1-Q4	Tallina LV, valitud teised KOVid, SPOKU arendaja, JustDigi, RIA, ELVL
	Keskse matusetootuse taotluskeskkonna arendamine riigiportaalis (http://eesti.ee), et võimaldada sisselogitud kasutajatel esitada matusetootuse taotlus otse riigiportaali kaudu	2026 Q1-Q4	Justdigi, RIA, Rahvastikuregister, KOVid
	STAR andmebaasiga liidestamine taotluse menetlemise optimeerimiseks	2026 Q1-Q3	Justdigi, RIA, SKA/TEHIK, Sotsiaalministeerium, valitud KOVid
	KOV menetlussüsteemide liidestamine riigiportaaliga	2026 Q2-2026 Q4	Justdigi, RIA, KOVid
3. Kommunikatsioon ja koolitus. 1. Sihtrühmad: ametnikud, matusebürood, TTO töötajad, KOV töötajad 2. Kommunikatsioonikanalid: http://eesti.ee, KOV veebilehed, infolehed 3. Koolituste formaadid: veebikoolitused, infoseminarid	Infolehtede ja sisumaterjalide väljatöötamine.	2026 Q1-Q2	Sotsiaalministeerium, ELVL, Justdigi, RIA

	Uue lahenduse tutvustamine ja koolitus TTO töötajate, matusekorraldajate ja KOV töötajate teavitamine surmatõendi ja matusetoetuse muudatustest Perearstide teavitamine ning infolehtede levitamine	2026 Q3	Sotsiaalministeerium, ELVL, KOVid, Justdigi, RIA
	Kodanike teadlikkuse tõstmine läbi veebikeskkondade ja infokampaaniate	2026 Q3	Justdigi, RIA, ELVL, KOVid
9. Testimine ja pilootprojekt 1. Katsetatavad funktsionaalsused: vt 6.3. Funktsionaalsed nõuded (TO-BE) 2. Mõõdikud: vt 7.3. Mõõdikud	Pilootprojekti läbiviimine valitud KOVides (vähemalt 1-2). Pilootprojekti osalevate KOV-ide valik põhineb nende digitaliseerituse tasemel ja valmisolekul uue lahenduse testimiseks. NB! Planeerida kasutajakogemuse testimine enne teenuse lansseerimist.	2026 Q4	Justdigi, RIA, KOVid, ELVL
	Pilootprojekti tulemuste analüüs ja iteratsioonid. Pilootprojekti tulemuste põhjal kohandatakse süsteemi lõplik konfiguratsioon enne laiendamist kõigile KOVidele.	2026 Q4 - 2027 Q1	Justdigi, RIA, KOVid, ELVL

5. Lõplik juurutamine 1. Järelejäänud funktsionaalsused. Vt täpsemalt: 6.3. Funktsionaalsed nõuded (TO-BE) 2. Mõõdikud: vt 7.3. Mõõdikud	Teenuse laiendamine teistele KOVidele	2027 Q1-Q3	Justdigi, RIA, KOVid, ELVL
---	---------------------------------------	---------------	----------------------------

7.2.2. Vajalikud ressursid

Projekti elluviimiseks on vaja järgnevaid ressursse:

- **Tehnilised ressursid:** surmatõendi elektrooniliseks kuvamiseks vajalike süsteemide täiendavad arendustööd, matusetootuse menetlemise ja taotlemise digitaliseerimise arendustöödeks vajalikud ressursid.
- **Õiguslikud muudatused:** surmatõendi ja matusetootuse taotlemise andmevahetusega seotud seadusandluse täiendamine.
- **Finantsressursid:** IT-arenduste, koolituste ja kommunikatsioonitegevuste rahastamine.
- **Inimesed:** projektijuhtimine, analüüs, arendus, kommunikatsioon, õigusnõustamine.

7.2.3. Riskid ja nende maandamine

Personaliseeritud sündmusteenuse „**Lähedase surm**“ edukaks rakendamiseks on oluline mitmete asutuste ja osapoolte koostöö, kuna teenuse digitaliseerimine ja kasutajamugavuse parandamine hõlmab erinevaid õiguslikke, tehnilisi ja menetluslikke aspekte.

Projekti elluviimisega on seotud järgmised riskid:

- **KOVide erinevad menetluspraktikad:**
 - Eestis on kokku 79 kohalikku omavalitsust ning kõik KOVid ei lähtu taotluste menetlemisel alati ühesugusest menetluspraktikast, mis võib tekitada probleeme menetlusprotsessi ühtlustamisel.
 - Riski maandamiseks tuleks viia läbi lõppkasutajatele suunatud kommunikatsioonikampaania ning jagada infot asjakohaste kanalite kaudu.
- **Protsessis kasutatavate süsteemide paljus:**
 - Süsteemide paljus võib tekitada probleeme andmevahetuses ning segadust kasutajates, kes peavad erinevaid süsteeme kasutama.
 - Riski maandamiseks veenduma, et andmevahetuse liidestused on töökindlalt arendatud, põhjalikult testitud ning süsteemide vahel liiguksid ajakohased andmed.
- **Kasutajate vähene teadlikkus:**

- Uue lahenduse lanseerimise järgselt ei teki oodatud tulemust, kus kasutajad hakkaksid uut lahendust kasutama.
 - Riski maandamiseks tuleks lõppkasutajatele suunatud kommunikatsioonikampaania, või asjakohaste kommunikatsioonikanalite kaudu jagada infot.
- **Õiguslikud piirangud ja andmekaitse:**
 - Tulevikulahenduse lanseerimine takerdub seadusandlusest tulenevate piirangute taha.
 - Riski maandamiseks tuleb õiguslike piirangute lahendamisega hakata tegelema projekti algfaasis.
 - Kuna süsteemid tegelevad tundlike isikuandmetega, tuleb tagada GDPR ja AvTS nõuetele vastavus ning viia läbi andmekaisealne mõjuhindang (DPIA) enne uute seadusaktide kehtestamist.
- **Tehnoloogilised riskid:**
 - Arendustööde viivitused/tõrked - kui arendustööd hakkavad erinevatel põhjustel venima ja sellest tulenevalt projekti tähtajad pikenevad.
 - Olemasolevad süsteemid ei ole võimelised toetama planeeritavaid liidestusi.
 - Riskide maandamiseks lähtuda iteratiivsest arenduspraktikast ja leida võimalikud alternatiivsed lahendused.
 - Määrata asutus, kes hakkab täitma tooteomaniku rolli ning vastutama programmi üldise õnnestumise, koordineerimise, kommunikatsiooni eest.
- **Finantsriskid:**
 - Ebaselgus arendustöödega seotud kulude katmises - projekti elluviimine võib viibida või takerduda, kui kulude katmise vastutus jääb ebaselgeks. Näiteks kohalike omavalitsuste süsteemide liidestamisel riigiportaaliga ei saa automaatselt eeldada, et kohalikud omavalitsused on valmis katma oma rahalistest vahenditest arendustöödega seotud kulud.
 - Riski maandamiseks tuleb leppida varakult kokku arendustööde rahastusallikad. Enne lõplike otsuste tegemist tuleb muuhulgas selgitada välja arenduskulud ja nende jagamise põhimõtted, sh ka see, kas/kuidas teised asutused nt KOVid, SoM, SiM kaasrahastavad projekti.
 - Kui plaanitav EL taaste- ja vastupidavusrahastu ei kata kõiki kulusid, tuleb leida täiendavaid rahastusvõimalusi.
 - Näha ette riskivarud.

7.2.4. Eelarve ja realiseerimine

7.2.4.1. Kulukategooriad

Projekti eelarve planeerimisel tuleb arvestada järgmiste peamiste kulukategooriatega:

1. **Tarkvaraarendus ja andmevahetus - hõlmab funktsionaalsuste ja liidestuste arendust järgmistes süsteemides:**
 1. <http://eesti.ee> (Teabevärv)
 2. Rahvastikuregister (RR) ja/või Surma põhjuste register (SPR)
 3. STAR (sotsiaaltoetuste menetlussüsteem)

4. SPOKU (jt KOV taotluste menetlemise süsteemid, nt Tallinnas kasutusel olev e-teenindus)
5. Sisaldab ka projekti juhtimise ja analüüsi kulusid: äri - ja süsteemianalüütikud, arenduse projektijuhid.

2. Kommunikatsioon ja koolitused

1. Lõppkasutajate teavitamine (kampaaniad ja infomaterjalid),
2. Ametnike koolitused (KOV, RIA jt), et tagada sujuv üleminek uuele süsteemile ja tööprotsessidele,
3. Matusebüroode, notarite, TTO-de teavitamine, et nad oleksid kursis menetlusprotsessi muudatustega,
4. info- ja juhendmaterjalide väljatöötamine ja levitamine.

3. Personali- ja halduskulud

1. Projekti elluviimisega seotud ametnike töötasud (KOV ametnikud, RIA spetsialistid, EL VL esindajad),
2. Tooteomaniku ja projektimeeskonna personalikulud,
3. Õigusnõustamine ja seadusmuudatuste ettevalmistus.

4. Rahastusallikad ja täpsustamist vajavad aspektid

1. Projekti rahastamine peab olema kinnitatud ja kooskõlas võimalike rahastusallikatega.
 - Tellija peab täpsustama, kas kogu tegevus on kaetav EL taaste- ja vastupidavusrahastu (RRF) vahenditest
 - Täiendavad rahastusallikad võivad olla:
 - Riigieelarve eraldised
 - KOV-ide kaasrahastus
 - Muud EL-i fondid või sotsiaalvaldkonna toetusprogrammid

Eelarves tuleb arvestada, et arenduste maksumus võib varieeruda sõltuvalt tehniliste muudatuste ja õigusraamistiku täpsustamise ulatusest. KOV-ide kaasrahastamise vajadus tuleb selgitada projekti algfaasis.

7.2.4.2. Hinnanguline maksumus

Alljärgnev tabel annab ülevaate personaliseeritud sündmusteenuse arendusprojekti hinnangulisest kogumaksumusest, mille eesmärk on võimaldada matusetootuse taotlemine <http://eesti.ee> kaudu.

Tabel 7.2.4.1. (1). Personaliseeritud sündmusteenuse arendusprojekti hinnanguline maksumus (matusetootuse taotlemine <http://eesti.ee> kaudu).

Kulukategooria	Hinnanguline kulu (EUR, ilma km-ta)
Tarkvaraarendus (sh kasutajakogemuse testid) ja liidestused	600 000 – 800 000
Süsteemide ühtlustamine ja liidestamine KOV tasandil (SPOKU)	[...]
Süsteemide ühtlustamine ja liidestamine KOV tasandil (Tallinna e-teenindus)	50 000 - 75 000
Koolitused ja juhendmaterjalid	30 000 – 45 000
Kommunikatsioon ja teavitustegevused	20 000 – 40 000
Õigusanalüüs ja nõustamine	15 000 – 25 000
Projektijuhtimine ja haldus	80 000 – 120 000
Maksumus kokku	715 000 – 1 105 000 + [...] eurot

Täiendavad märkused:

- Hinnad on ligikaudsed ja põhinevad riigi IT-arenduse ühikhindadel ning varasemate personaliseeritud sündmusteenuste maksumustel.
- Täpne kulu sõltub süsteemide liidestamise keerukusest ja KOV-ide valmisolekust.
 - Vaata lisaks: Lisa 6 - Piksel OÜ indikatiivne mahuhinnang SPOKU süsteemi arenduste kohta (*ei avalikustata antud analüüsi avalikus vaates*).
- Kommunikatsioonikulud sõltuvad kasutatavatest kanalitest (nt kas piirduakse digiteavitusega või kasutatakse meediakampaaniaid).
- Kulude optimeerimiseks soovitatakse võimalusel taaskasutada olemasolevaid riiklikke komponente ja liideseid (nt STAR, RR, GovSSO).

7.2.5. Järgmised sammud

Riskide maandamiseks tuleb projekti võimalikult varajases faasis:

1. Valida KOV-id liidestuse esimeseks etapiks.
2. Kinnitada eelarve ja rahastusallikad.
3. Otsustada, kuidas surmaandmeid pärida
4. Algatada seadusemuudatused kohe projekti alguses, et vältida olukorda, kus tehniline lahendus on valmis, kuid õigusraamistik ei võimalda seda kasutada.

7.3. Mõõdikud

Mõõdikud on jagatud erinevatesse kategooriatesse vastavalt sellele, mida need hindavad. Need aitavad hinnata teenuse kasutuselevõtu edukust, menetluste efektiivsust, kulutõhusust ning kasutajakogemust.

Peamised kategooriad hõlmavad tulemuslikkust, efektiivsust, kvaliteeti, kasutajamugavust, kuluefektiivsust ja juurdepääsetavust:

- **Tulemuslikkus** näitab, kas teenuse eesmärgid on saavutatud ning kuidas see mõjutab kasutajate rahulolu ja menetluse kiirust.
- **Efektiivsuse** mõõdikud keskenduvad teenuse toimimisele ja ressursside optimaalsetele kasutusviisidele.
- Teenuse **kvaliteedi** tagamiseks on oluline hinnata, kui hästi see vastab standarditele ja kasutajate ootustele.
- **Kasutajamugavus** – teenuse edukaks rakendamiseks peab see olema intuitiivne ja lihtne kasutada.
- **Kuluefektiivsust** hinnatakse teenuse osutamise ja menetlemisega seotud kulude vähenemise kaudu.
- **Juurdepääsetavus** - teenuse laialdane kasutamine erinevate sihtrühmade ja piirkondade vahel on kriitilise tähtsusega.

Tabel 7.3 (1). Mõõdikud

Mõõdiku kategooria	Mõõdik	Kirjeldus	Arvutusmeetod	Mõjutatud osapooled
Tulemuslikkus	Digitaalse teenuse kasutuselevõtt	Digitaalse teenuse kasutajate osakaal. Näiteks: <i>60% kasutajatest kasutab digitaalset taotluse esitamise lahendust esimese kahe jooksul.</i> Võib mõõta nii KOV tasandil kui üleriigiliselt.	(Digitaalselt esitatud matusetootuse taotluste arv / Kõik esitatud matusetootuse taotlused, shs paberkandjal) * 100%	KOV menetlejad
	Kasutajate rahulolu	Rahulolevate kasutajate osakaal. Näiteks: <i>Minimaalselt 80% kasutajatest hindab teenust positiivselt (4+ täрни skaalal 1-5).</i>	(4 ja 5 täрни tagasiside hinnete arv / Kõik tagasiside hinnangud) * 100%	Taotlejad, IT-osakond, KOV menetlejad

Efektiivsus	Riigiportaali kasutamine	Protsent taotlustest, mille esitamine on algatatud riigiportaali kaudu (lähedase surma sündmusteenuse lehelt). • <i>Alguspunktiks on riigiportaal eesti.ee</i> • <i>Mõõtmise pole võimalik, kui KOV süsteem ei suuna kasutajat otse taotlusele või ei jälgi allikat</i>	(Riigiportaali kaudu esitatud taotlused / Kõik esitatud taotlused) * 100%	Taotlejad, IT-osakond
	KOV e-teeninduse kasutamine	Protsent taotlustest, mis on esitatud KOV e-teeninduskeskkondade kaudu. • <i>Alguspunktiks on kohaliku omavalitsuse e-teeninduskeskkond</i> • <i>Mõõtmise pole võimalik, kui KOV süsteem ei suuna kasutajat otse taotlusele.</i>	(E-teeninduses esitatud taotlused / Kõik esitatud taotlused, sh paberkanal) * 100	Taotlejad, IT-osakond
	Manuaalse sisestamise vältimine	Taotluste, mille menetlemine nõuab manuaalset andmesisestust süsteemi või manuaalset andmete kontrollimist, arv	(Manuaalse sisestusega taotluste arv / Kõik esitatud taotlused) * 100	KOV menetlejad
	Menetlejate töökoormus	Menetletud taotluste arv ühe töötaja kohta teatud ajaperioodil	Kokku menetletud taotlused / Menetlejate arv	KOV menetlejad

Kvaliteet	Tagasilükatud taotluste arvu kahanemine	Tagasilükatud taotluste osakaal, näiteks: <i>Tagasilükatud taotluste osakaal puudulike andmete või tingimuste mittevastavuse tõttu on alla 5%.</i> Võib mõõta nii KOV kui üleriigilisel tasandil.	(Tagasilükatud taotlused / Kõik esitatud taotlused) * 100	Taotlejad KOV menetlejad
	Valesse KOVi esitatud taotluste arvu kahanemine	Protsent taotlustest, mis on esitatud valesse KOV-i. Võib mõõta nii eraldi KOV-ide kui üleriigilisel tasandil.	(Vale KOV-i kaudu esitatud taotluste arv / Kõik esitatud taotlused) * 100	Taotlejad, KOV menetlejad
	Teenuse kvaliteet	Teenuse kvaliteedi skoor, näiteks: <i>Kasutajate tagasiside teenuse kasutatavuse kohta vähemalt 4,2 punkti skaalal 1-5.</i>	Keskmine tagasiside hinnang.	Taotlejad, IT-osakond
Kasutajamugavus	Taotluse täitmise kiirus	Keskmine aeg, mis kulub taotlejal taotluse vormistamiseks ja esitamiseks. Mõõdikut mõjutab vormide korrektne eeltäitmine.	Keskmine taotlemisele kulunud aeg (minutites)	Taotlejad, IT-osakond

	Digiteenuse ajaline kättesaadavus	Teenuse kättesaadavus 24/7 digiplatvormil	(24/7 digiteenust pakutavate KOV-ide arv / Kõik KOV-id) * 100	Taotlejad, IT- osakond
	Protsessi korrektne suunamine ja lihtsus	Kasutajate osakaal, kes lõpetavad taotlusprotsessi ilma katkestusteta / lisaküsimusteta. Näiteks: <i>Veatute taotluste osakaal on 90% (ilma lisaküsimusteta).</i> <i>Kasutajate määr, kes lõpetavad katkestamata taotlusprotsessi alustades http://Eesti.ee portaalist, on üle 85%.</i> • Mõõdikut võib mõjutada inimeste huvi taotluse vormi vastu (kasutaja avab vormi, kuid ei esita seda).	(Kokku taotluste sisestamise algatused / Kõik esitatud taotlused) * 100	Taotlejad, IT- osakond
Kuluefektiivsus	Menetlemiskulud taotluse kohta	Keskmine kulu ühe taotluse menetlemiseks	Kokku menetlemiskulud / Menetletud taotluste arv	Menetlejad, finantsosakond

	Info puudumisest tingitud pöördumiste arvu KOV-idesse kahanemine	Inimeste arv, kes pöörduvad KOV-i täiendava info saamiseks matuste korraldamisel. Saab võrrelda taoliste päringute arvu eri perioodidel või osakaaluna esitatud taotlustest.	(Päringute arv KOV-ides / Kõik esitatud taotlused) * 100% või päringute arv kindlal ajaperioodil.	Taotlejad, KOV menetlejad
	Info puudumisest tingitud pöördumiste arv TTO-dele kahanemine	TTO-dele (tervishoiuteenuste osutajad) suunatud päringute arv seoses surmajärgsete toimingutega.	Päringute arv TTO-de lõikes teatud ajaperioodil.	Taotlejad, TTO-d
	Kokkuhoid digitaliseerimise kaudu	Paberipõhiste taotluste osakaalu vähenemine, näiteks: <i>Paberipõhiste taotluste osakaalu vähenemine 80%.</i>	Kulude erinevus enne ja pärast digitaliseerimist.	IT-osakond, finantsosakond
Juurdepääsetavus	Teavitustegevuse ulatus	Protsent sihtrühmast, kes on teadlikud taotlemise võimalustest.	(Informeeritud isikud / Sihtgrupi koguarv) * 100	Lahkunu esindajad/taotlejad
	Digiteenuse kättesaadavus	Teenuse kättesaadavus KOV-ides, näiteks: <i>Teenuse kättesaadavus 90% KOV-ides esimese kahe aasta jooksul.</i>	(Digiteenust pakutavate KOVide arv / KOVide arv) * 100	Taotlejad

	Erivajadustega kasutajate ligipääs	Erivajadustega kasutajate ligipääs teenusele vastavalt WCAG 2.1 tasemele AA, näiteks: <i>Erivajadustega kasutajate ligipääs teenusele tagatud vastavalt WCAG 2.1 AA standardile 100% KOV-ides.</i>	(Teenuste arv, mis vastab WCAG 2.1 standardile / Kõik teenused) * 100%	Taotlejad, IT-osakond
--	------------------------------------	---	--	-----------------------

Lisad

- Lisa 1. Kasutatud allikad ja taustamaterjalid
- Lisa 2. Intervjuude memod
- Lisa 3. Intervjueeritud isikute nimekiri
- Lisa 4. Prototüübi alusfailid
- Lisa 5. Esitluste materjalid
- Lisa 6. SPOKU arenduste mahuhinnangud

Lisa 1. Kasutatud allikad ja taustamaterjalid

- 1. Riigihanke materjalid
 - 1.1. Hankedokumendid
 - 1.2. Pakkumuse dokumendid
- 2. Eelnevad uuringud ja analüüsid
- 3. Disainifailid
- 4. Õigusaktid
- 5. Süsteemide ülesehituse määruised
- 6. TEHIKu materjalid: surmasündmuse teenus
- 7. Vaata lisaks

1. Riigihanke materjalid

Riigihange "Lähedase surma sündmusteenuse jätkuarenduse analüüs" (viitenumber 282818)

1.1. Hankedokumendid

- 1.
- 2.
3. / Edasiarendusvõimalused 2023 lõpp Nortal analüüs

1.2. Pakkumuse dokumendid

1. Pakkuja visioon: [...]
2. Pakkuja prototüüp: <https://www.figma.com/design/iS3XkOjUHILDslrUBmKlvs/Surma-ST-proto?node-id=26561-4052&p=f&t=N83wGM1ljurm8R5R-0>

2. Eelnevad uuringud ja analüüsid

1. [Mis on sündmusteenus? Sündmusteenuste arendamise teekaart](#)
2. Kõik ST analüüsid
 1. CGI analüüs 2022 - ainult lõpparuanne
 2. CGI analüüs 2022 - kogu analüüs
3. MKM-i kogemused teiste riikide ST inimestega rääkides
4. Kasutaja intervjuud 2023
5. MVP plaan 2023
6. Edasiarendusvõimalused 2023 lõpp Nortali analüüs
7. Raamat: <https://www.apollo.ee/parandi-kavandamise-juhend.html>
8. AKI seisukoht 2024 analüüsiga seotud materjal (AKI)
9. Kohalike omavalitsuste matusetootuse küsitlus november 2024

3. Disainifailid

1. <http://Eesti.ee> CVI: <https://e-gov.github.io/cvi/?path=/docs/intro--docs>
2. Personaliseeritud teenuse näide: Abielu teenuse proto ja CVI komponendid
 1. UX testide alusfailid Figma
3. Nõusoleku proto ja CVI komponendid

4. Õigusaktid

1. **Surmatõendi vorm ja selle määrus**
 1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/128062019014> → Lisa 15
 2. <https://www.riigiteataja.ee/akt/119122023017?leiaKehtiv> → Lisa 17, Lisa 31
2. **Pärimisseadus** (<https://www.riigiteataja.ee/akt/106072023067?leiaKehtiv>):
 1. reguleerib pärija kohustust korraldada matus; § 131. Pärandaja matuse kulud)
 2. Sisaldab pärimise järjekorra ja pärijate teavitamise korra.
 3. Ei ole otseselt rakendatav matusetootuse taotlemise juures, sest pärimise asjaajamine võib võtta palju aega.
 4. **Lähisugulased** on eelkõige pärijad (pärimisseadus paneb kohustuse matuste korraldamiseks pärijatele) ning seadusejärgsed pärijad on (vt § 11-16)
 - pärandaja abikaasa, registreeritud elukaaslane
 - laps(ed). Kui laps on surnud, siis lapselaps. Kui lapselaps on surnud, siis lapselapselaps. (esimene ring)
 - kui lapsi (v lapselapsi jne) pole, siis vanemad ja nende alanejad sugulased (teine ring)

- kui vanemaid pole, siis vanavanemad ja nende alanejad sugulased (kolmas ring)
3. **Elulõpu tahteavatus** (seaduseelnõu on 14.01 seisuga kooskõlastamisel)
 1. <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/8c2c4d6c-17ae-4c73-9044-ce2e98adf733#NdUNd5QD> , <https://eelnoud.valitsus.ee/main#FIZLtIat>
 2. eelnõu fail: [...]
 4. **Surma põhjuse tuvastamise seadus**
<https://www.riigiteataja.ee/akt/111032023090?leiaKehtiv>
 1. Uus eelnõu kavand valmis juunis 2024, SoM seda menetleb ilmselt aastal 2026?
 5. **Rahvastikuregistri seadus** <https://www.riigiteataja.ee/akt/118102024004?leiaKehtiv>
 1. §44 Rahvastikuregistri andmetele juurdepääsu õigus.

Rahvastikuregistri andmetele juurdepääsu õigus on käesolevas peatükis sätestatud korras:
 1. täisealisel isikul tema, tema alaealiste laste ja eestkostetavate ning surnud abikaasa või registreeritud elukaaslase kohta rahvastikuregistrisse kantud andmetele;
 6. **Kalmistuseadus** <https://www.riigiteataja.ee/akt/106072023039?leiaKehtiv>
 1. §9 p.1 Surnu maetakse surmatõendi alusel. Surnult sündinu ja tuvastamata surnu maetakse surmateatise alusel. Välisriigis väljastatud surmatõend ei vaja legaliseerimist või apostilliga (välisriigis kasutamiseks ettenähtud dokumendi legaliseerimise standardvorm) kinnitamist. Põhjendatud juhul võib kalmistu haldaja nõuda välisriigis väljastatud surmatõendi tõlkimist.
 2. §9 p.4 Omasteta surnu matmise või tuhastamise korraldab kohalik omavalitsus, kelle territooriumil asus omasteta surnu viimane rahvastikuregistris registreeritud elukoht.
 3. §9 p.5 Omasteks käesoleva seaduse tähenduses on surnu abikaasa, registreeritud elukaaslane, vanemad, täisealine laps, õde, vend või muu surnu lähedane isik tulenevalt tema elukorraldusest.
 7. **Perekonnaseisutoiimingute seadus**
<https://www.riigiteataja.ee/akt/129062024018?leiaKehtiv>
 1. § 32. Surma registreerimine (1) Surma registreerimiseks edastab tervishoiuteenuse osutaja käesoleva seaduse § 32 lõike 1 punktides 1–3 nimetatud andmed rahvastikuregistrile surmateatise koostamisel.
 8. **Isikuandmete kaitse seadus** <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122024044?leiaKehtiv>

1. § 9. Isikuandmete töötlemine pärast andmesubjekti surma

(1) Andmesubjekti nõusolek kehtib andmesubjekti eluajal ja 10 aastat pärast andmesubjekti surma, kui andmesubjekt ei ole otsustanud teisiti. Kui andmesubjekt on surnud alaealisena, siis kehtib tema nõusolek 20 aastat pärast andmesubjekti surma.

(2) Pärast andmesubjekti surma on tema isikuandmete töötlemine lubatud andmesubjekti pärija nõusolekul, välja arvatud juhul, kui:

1. andmesubjekti surmast on möödunud 10 aastat;
2. alaealiselt surnud andmesubjekti surmast on möödunud 20 aastat;
3. isikuandmeid töödeldakse muul õiguslikul alusel.

(3) Mitme pärija olemasolul on andmesubjekti isikuandmete töötlemine lubatud neist ükskõik kelle nõusolekul.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud nõusolekut ei ole vaja, kui töödeldavateks isikuandmeteks on üksnes andmesubjekti nimi, sugu, sünni- ja surmaaeg, surma fakt ning matmise aeg ja koht.

9. Avaliku teabe seadus (AvTS) <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122024005?leiaKehtiv>

1. Reguleerib juurdepääsu avalikule teabele ning tagab isikutele võimaluse saada teavet riiklike registrite ja andmebaaside kohta.
2. Uus eelnõu: AvTS § 32 1 muutmise seadus <https://eelnoud.valitsus.ee/> -> dokument nr 24-0736/07, reguleerib andmetöötlust seoses personaliseeritud sündmusteenuste lisandumisega.

5. Süsteemide ülesehituse määrused

1. Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (STAR)

1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129012022010?leiaKehtiv>

2. Rahvastikuregister (RR)

1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/122052024002?leiaKehtiv>
2. <https://www.riigiteataja.ee/akt/119122023018?leiaKehtiv>
3. <https://www.riigiteataja.ee/akt/128092023013?leiaKehtiv>

3. Tervise infosüsteem (TIS)

1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/122062016039?leiaKehtiv>

4. Surma põhjuste register (SPR)

1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/123052023043?leiaKehtiv>

6. TEHIKu materjalid: surmasündmuse teenus

1. Surmasündmuse teenuse üldine kirjeldus: <https://teabekeskus.tehik.ee/et/teenused/tis-teenused/surmasundmus>
2. E-surmasündmus: <https://www.tehik.ee/e-surmasundmus>

7. Vaata lisaks

1. RR päring surnud isiku elukoha kohta KOV täpsusega - RR406 Tulevik